

- העותרים:**
1. ד"ר ארנה ברי, ת.ז. 000926857
  2. עמי אילון, ת.ז. 5650783
  3. פרופ' עוזי ארד, ת.ז. 5843818
  4. פרופ' רות ארנון, ת.ז. 7030489
  5. אילן בירן, ת.ז. 006900997
  6. אביהו בן נון, ת.ז. 6089320
  7. פרופ' בנימין גיגר, ת.ז. 6572325
  8. כרמי גילון, ת.ז. 00540294
  9. יובל דיסקין, ת.ז. 054377627
  10. פרופ' דוד הראל, ת.ז. 64707540
  11. אביגדור וילנץ, ת.ז. 054327093
  12. ברק חכמוב, ת.ז. 22213466
  13. יורם יעקבי, ת.ז. 054143946
  14. פרופ' רבקה כרמי, ת.ז. 9607185
  15. רון כתרי, ת.ז. 050169796
  16. אהרון מנקובסקי, ת.ז. 540501515
  17. ארני פטרושקה, ת.ז. 65781197
  18. אדן שוחט, ת.ז. 34400200
  19. פרופ' אהוד שפירא, ת.ז. 53371118
  20. פרופ' ישעיהו תדמור, ת.ז., 006254684
- 117-21. שמות עותרים אלו מצורפים כנספח ד' לעתירה

באמצעות ב"כ עוה"ד דפנה הולץ-לכנר
מרח' המעפילים 2, רמת השרון
טל: 077-2040881 פקס: 077-2040882
דוא"ל: Lechner@publiclaw.co.il

- נגד -

- המשיבים:**
1. היועץ המשפטי לממשלה
באמצעות פרקליטות המדינה, רח' סלאח א-דין 29, ירושלים
טל': 02-646666 פקס: 02-6467001
  2. ח"כ בנימין נתניהו - ראש ממשלת מעבר
בית ראש הממשלה, רחוב בלפור ירושלים
  3. ח"כ בני גנץ - יו"ר כנסת ישראל
הכנסת, ירושלים

עתירה דחופה ביותר למתן צווים על תנאי וצווי ביניים

וכן בקשה לקיום דיון דחוף ביותר

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת ליתן צווים על תנאי, המורים למשיבים, לבוא וליתן טעם, כדלקמן:

א. מדוע לא יצהיר בית המשפט הנכבד כי בהתאם לדין אסורה כהונה בתפקיד ראש ממשלת ישראל על חבר הכנסת שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות פליליות שיש עמן קלון, זאת בין אם הכהונה הינה פועל יוצא מהוראת סעיף 7(א), 9(א) או 10(ב) לחוק יסוד: הממשלה. הדבר מתחייב לאור ליבת ערכי היסוד שעליהם מושתתת שיטת המשפט הישראלית, עקרון שלטון החוק, טוהר המידות של נבחרי הציבור ואמון הציבור במוסדות השלטון, וכן לאור הכלל האוסר הימצאותו של נבחר הציבור במצב של ניגוד עניינים.

ב. מדוע לא יצהיר בית המשפט הנכבד כי בהתאם לדין אין להטיל על חבר הכנסת שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות פליליות שיש עמן קלון, ובעניינינו על המשיב 2, את התפקיד להרכיב ממשלה, זאת בין אם מכח סעיף 9(א) או מכח סעיף 10(ב) לחוק יסוד: הממשלה.

ג. ככל שיטיל נשיא המדינה על המשיב 2 את התפקיד להרכיב ממשלה, מדוע לא יורה בית המשפט הנכבד כי המשיב 2 אינו רשאי לקבל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה, לאור כתב האישום החמור שהוגש נגדו בעבירות פליליות שיש עמן קלון. זאת משום שהחלטת נשיא המדינה להטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה בנסיבות אלו, בין אם מכח סעיף 9(א) או סעיף 10(ב) לחוק-יסוד: הממשלה, נגועה בחוסר סבירות קיצוני ועל כן דינה בטלות.

ד. לחילופין, וככל שהדבר עודנו רלוונטי, מדוע לא יצהיר בית המשפט הנכבד כי החלטת המשיב מס' 1 להימנע מלתת חוות דעתו בשאלה האם הדין מתיר להטיל את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף 9(א) לחוק יסוד: הממשלה, על חבר הכנסת שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות פליליות שיש עמן קלון, ובעניינינו על המשיב 2, כפי שהתבקש המשיב 1 לעשות על ידי ב"כ העותרים הן ביום 3.3.20 והן פעם נוספת ביום 27.3.20, הינה החלטה הנגועה בחוסר סבירות קיצונית ועל כן דינה בטלות. (כמפורט בסעיפים 25-29 לעתירה). בהתאם לכך מתבקש בית המשפט, ככל שימצא זאת לנכון ורלוונטי בעת בירור העתירה, להורות למשיב מס' 1 לתת את חוות דעתו לאלתר, ולא יאוחר מ- 24 שעות ממועד הגשת עתירה זו, בשאלה האם הדין מתיר כי חבר הכנסת אשר הוגש נגדו כתב אישום בעבירות פליליות שיש עמן קלון יכהן בתפקיד ראש הממשלה וכן בשאלה האם הדין מתיר להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב מס' 2 לאור כתב האישום החמור שהוגש נגדו בעבירות פליליות שיש עמן קלון, בין אם לפי סעיף 7(א), 9(א) או 10(ב) לחוק יסוד: הממשלה.

כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן בדחיפות המירבית את צווי הביניים הבאים ואף להוציא מלפניו צוים ארעיים דחופים במעמד צד אחד עוד בטרם קבלת עמדת המשיבים בעניינים אלו:

1. צו ביניים אשר ימנע את הטלת תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב 2, לפי סעיף 9(א) או 10(ב) לחוק-יסוד: הממשלה, עד לקבלת החלטה סופית בעתירה.
2. צו ביניים אשר ימנע את מתן הודעת נשיא המדינה ליו"ר הכנסת והודעת יו"ר הכנסת לכנסת, בדבר הטלת תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב 2 לפי סעיף 13(א) לחוק-יסוד: הממשלה, עד לקבלת החלטה סופית בעתירה.

קבלת הסעדים ההצהרתיים המבוקשים בעתירה

לא נסתרה מעיני העותרים העובדה הידועה לפיה שאלת כהונתם של נושאי משרה בתפקידים בנסיבות בהן הוגש נגדם כתב אישום בעבירות שיש עמן קלון, נדון על ידי בית משפט נכבד זה, ככלל, במסגרת תקיפת שיקול הדעת השלטוני ובהתייחס **להחלטות קונקרטיות** שהתקבלו על ידי הגוף המוסמך ולא בטרם נתן גורם כלשהו את החלטתו. בעניין זה מבקשים העותרים מבית המשפט הנכבד לקבוע כי המקרה דנן נכנס לגדר **החריגים לכלל** האמור, כפי שתוארו בפסקה 12 לפסק דינה של הנשיאה חיות, בבג"ץ 8145/19 הנ"ל. הדבר מתבקש לאור שלושת הסיבות הבאות:

- א. **בשל החשיבות הציבורית הרבה** הכרוכה במתן הצווים ההצהרתיים המבוקשים בעתירה. המדובר בהבהרת הדין בשאלה העקרונית והחשובה ביותר שנדרשת במשפט הציבורי, אשר טרם נדונה ובנסיבות אשר איש לא חלם מבחינת חומרתן כי תתקיימנה במדינה אי פעם. לא פחות מכך.
- ב. **בשל העובדה שהעתירה אינה תאורטית עוד**, והיא מחייבת הכרעה מיידית שכן כל רשויות המדינה וכל אזרחי ואזרחיות המדינה תלויות בה, כפי שיפורט בהרחבה להלן.
- ג. **בשל העובדה שהגוף העומד לקבל את ההחלטה הקונקרטיית הינו נשיא המדינה, בין אם במישרין ובין אם מכח בקשת רוב חברי כנסת**, בהינתן מעמדו הרם לעומת מעמדה של כל רשות שלטונית אחרת שנדרשה לכך בעבר ואשר לגביה הפעיל בית המשפט הנכבד ביקורת שיפוטית בנוגע להחלטתה, מתבקש בנסיבות העניין לדון ולהכריע בשאלת מתן הצווים ההצהרתיים.

לאור האמור מתבקש בית המשפט הנכבד להחיל בענייננו את החריג לכלל בכל הנוגע לתקיפת שיקול הדעת השלטוני בהתייחס להחלטה קונקרטיית שהתקבלה על ידי הגורם המוסמך על המקרה דנן ולדון ולהכריע בו, הכל ברוח האמור בפסקה 12 לפסק דינה של הנשיאה א' חיות בבג"ץ 8145/19 הנ"ל.

מועד הגשת העתירה והצורך בקיום דיון דחוף ביותר בה

1. עתירה זו מוגשת לאחר שהבחירות לכנסת ה-23 התקיימו (ביום 2.3.20), לאחר שתוצאותיהן הרשמיות פורסמו (ביום 10.3.20), לאחר שנשיא המדינה סיים את סבב ההתייעצויות עם נציגי הסיעות (ביום 15.3.20), לאחר שנשיא המדינה המליץ על ח"כ בני גנץ להרכיב את הממשלה מכח סעיף 7(א) לחוק-יסוד: הממשלה (ביום 17.3.20), לאחר שח"כ בני גנץ, אשר עליו הוטל התפקיד להרכיב ממשלה ביקש ביום 11.4.20 מנשיא המדינה ארכה בת 14 יום לצורך הקמת ממשלה ולאחר שביום 12.4.20 הודיע נשיא המדינה כי לא נעתר לבקשתו להארכת התקופה שניתנה לו להרכבת ממשלה.
2. במצב דברים זה, הרי שבהתאם להוראת סעיף 9(א) לחוק-יסוד: הממשלה, עומד נשיא המדינה לפעול באחת משתי הדרכים הבאות: להטיל את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר כנסת אחר או לחלופין להודיע ליו"ר הכנסת שאינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, והכל בתוך שלושה ימים מיום שעברה התקופה שעמדה לרשות המשיב 3 להרכבת ממשלה, היינו עד לא יאוחר מיום 16.4.20.
במידה ויבחר באפשרות השנייה, הרי שלפי סעיף 10(א) לחוק-יסוד: הממשלה "רשאים רוב חברי הכנסת לבקש מנשיא המדינה, בכתב, להטיל את התפקיד על חבר הכנסת פלוני, שהסכים לכך בכתב, והכל בתוך 21 ימים מיום הודעת הנשיא".
3. על פי תוצאות הבחירות לכנסת ה-23 ובשים לב לעובדה שבתום סבב ההתייעצויות שקיים נשיא המדינה עם נציגי הסיעות ביום 15.3.20 שני חברי הכנסת עליהם המליצו נציגי הסיעות בכנסת בפני הנשיא לצורך הרכבת הממשלה היו המשיב 3 (61 ממליצים) והמשיב 2 (58 ממליצים), הרי שכעת משלא עלה בידי המשיב 3 להרכיב ממשלה, מתחדד במלוא עוצמתו הצורך המידי בהכרעה השיפוטית המבוקשת בעתירה, שכן המועמד השני עליו המליצו נציגי סיעות הכנסת הינו המשיב 2.
הוכחה ברורה לצורך בהכרעה השיפוטית המיידית המתבקשת בעתירה, ניתנה כבר ביום 11.4.20, בפנייתו של שר האנרגיה מר יובל שטייניץ לנשיא המדינה בבקשה כי כעת, משלא עלה בידי המשיב 3 להרכיב הממשלה, יטיל הנשיא את התפקיד להרכיב הממשלה על המשיב 2.
יתרה מכך, אף אם יבחר נשיא המדינה בחלופה השנייה ויודיע ליו"ר הכנסת כי אינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, חבר הכנסת שרוב חברי הכנסת עשויים לבקש מנשיא המדינה להטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה צפוי להיות המשיב 2, אשר עומד בראש המפלגה אשר זכתה במרבית הקולות בבחירות לכנסת ה-23 (36 מנדטים) והוא המוביל את הגוש הפוליטי המכונה "מחנה הימין", הוא הגוש המעוניין להקים ממשלה בראשות המשיב 2.
לפיכך, קיים צורך עצום בהכרעה שיפוטית בצו ההצהרתי הראשון המבוקש בעתירה.

המסקנה לפיה משלא עלה בידי המשיב 3 להרכיב ממשלה, המשיב 2 הוא הגורם הרלוונטי "הטוען לכתר" ראש ממשלת ישראל, מקבלת חיזוק גם מן העובדה שבמסגרת המשא ומתן הקואליציוני שהתנהל במהלך השבועות האחרונים בין המשיב 3 למשיב 2, ובמשך כל שלביו, עסקו הצדדים בהצבתו של המשיב 2 בתפקיד ראש ממשלת ישראל קודם להצבתו של המשיב 3 בתפקיד זה.

4. לאור האמור מתחייבת כעת, במלוא עוזה, עוצמתה ודחיפותה, ההכרעה השיפוטית בסוגיה העקרונית והחשובה שלפנינו, כפי שהוגדרה על ידי בית המשפט הנכבד בפסק דינו בבג"ץ 8145/19, ד"ר ארנה ברי ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', אשר הוגשה על ידי העותרים הנמנים ברובם על העותרים בעתירה זו. שכן אין אנו מצויים עוד ב"ממלכת אי הוודאות", כפי שתוארו הנסיבות באותה עת בפסקה 12 לפסק דינה של כב' הנשיאה חיות בעתירה הנ"ל, ובהתאם לפסוק שציטט בית המשפט הנכבד בעתירה זו מספר קהלת, לפיו:

"לכל זמן, ועת לכל-חפץ תחת השמים".

הרי שזהו הזמן וזו העת להכרעה בעתירתנו.

5. הדחיפות במתן ההכרעה השיפוטית נדרשת נוכח הפעולות המיידיות העומדות להתבצע בקשר להטלת תפקיד הרכבת הממשלה. זאת בשים לב להוראת סעיף 9(א) לחוק-יסוד: הממשלה לפיה הטלת תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת אחר, או לחילופין, הודעת נשיא המדינה לפיה אינו רואה אפשרות להרכבת ממשלה, תיעשה **"בתוך שלושה ימים** מיום שעברה התקופה..."", היינו, עד לא יאוחר מיום 16.4.20.

6. יתרה מזאת, אף אם יקבע בית המשפט כי מסיבה כלשהי טרם בשלה העת למתן הצווים ההצהרתיים המבוקשים וכי ביקורת שיפוטית תתבצע ביחס להחלטה קונקרטי של גורם מוסמך, הרי שגם אז מתחייב לדון ולהכריע בעתירה כבר עתה, בכל הנוגע לסעד המבוקש למתן חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה בסוגיה העקרונית והחשובה נשוא העתירה (סעד ד' לעתירה).

פתח דבר

לפנינו עתירה בעלת חשיבות ציבורית עליונה ומכרעת עבור כלל אזרחי ותושבי מדינת ישראל. ציבור עצום זה נושא עיניו בהמתנה דרוכה להכרעתו החיונית והדחופה של בית משפט נכבד זה בעתירה. דבר זה ניכר היטב גם ברשימת שמות העותרים, אשר מונה 117 איש ואשה (כמפורט בנספח ד' המצורף לעתירה). אנשים אלו הינם מתחומי ההייטק, האקדמיה, החינוך והביטחון וכל אחד ואחת מהם פנה וביקש באופן אישי להיות פעיל ולהצטרף לעתירה זו, מתוך תחושה כי זהו צו השעה.

מצב זה נובע מהנסיבות החריגות וחסרות התקדים אליהן נקלעה המדינה, אשר בשל חריגותן לא ניתנו לצפייה מראש על ידי המחוקק ועל כן לא הוסדרו מלכתחילה בחקיקה, דבר שיצר מצב משפטי סבוך ומורכב, אשר אינו ניתן להתרה, באופן המחייב את התערבותו הדחופה של בית משפט נכבד זה.

הסבך המשפטי יסודו בכך שבעיצומה של תקופת ממשלת מעבר, ובטרם התקיימו הבחירות לכנסת ה-23, הוגש נגד המשיב מס' 2, אשר עמד בבחירות אלה בראש רשימת מפלגת הליכוד, כתב אישום חמור הכולל עבירות פליליות של שוחד מרמה והפרת אמונים, שיש עמן קלון.

בשל העדר חקיקה מפורשת המסדירה את הדין בשאלה האם ניתן כי נבחר ציבור אשר הוגש נגדו כתב אישום בעבירות פליליות שיש עמן קלון יכהן בתפקיד ראש הממשלה במדינת ישראל,

מתנהלת המערכת הפוליטית בכללותה, מיום היוודע דבר הגשת כתב האישום נגד המשיב 2, בתוך ערפל ואי וודאות משפטית קשים ביותר בשאלה עקרונית וחשובה זו, באופן המוביל למשבר חוקתי חסר תקדים בהיקפו.

העותרות והעותרים מודעים היטב לקיומו של מצב חירום במדינה בעת הזו, אשר נובע ממגיפת הקורונה העולמית. עם זאת, לא רק שאין במצב חירום זה כדי להחליש או ליתר את ההליך המשפטי דן אלא יש בו כדי לחזק את הצורך המשפטי בהליך. שהרי גם בהינתן מצב החירום מתחייב לקבוע את הדין החל בנוגע לכהונה בתפקיד ראש הממשלה על נאשם בפלילים, וזאת אף אם הוסכם או יוסכם על סיעות הבית על הקמת ממשלת חירום, ממשלת אחדות או כל ממשלה אחרת. ליבת ערכי היסוד, עקרונות המשפט המנהלי והאיסור בדבר הימצאותו של נבחר הציבור במצב ניגוד עניינים, אשר מטרתם להגן על שלטון החוק, אמון הציבור ברשויות השלטון, טוהר המידות של נבחר הציבור והמשטר הדמוקרטי במדינה, חלים ותקפים, באותה המידה ואולי אף ביתר שאת, גם במצבי חירום ובעיתות משבר. קל וחומר נכון הדבר בענייננו, כאשר, כפי שיוכח בהמשך, המשיב 2 לא רק מצוי במצב ניגוד עניינים חמור אלא פועל ללא הרף, במלוא העוצמה וללא כל מעצורים למימוש ולקידום האינטרס האישי שלו, תוך שימוש וניצול בלתי נלאים של מצב ניגוד העניינים בו הוא מצוי, דבר שהינו שונה וחמור שבעתיים מעצם הימצאותו של נבחר ציבור במצב ניגוד עניינים האסור כשלעצמו.

הדבר מתחייב, בין היתר, גם לשם **מניעת עשיית שימוש פסול במצב החירום לצורך המשך אחיזה בשלטון שלא כדיון**, הן בתקופת חירום והן לאחריה, על ידי נאשם בפלילים בעבירות עם קלון, אשר על פי כל כללי הכשירות המנהלית ובהתאם לכל פסיקותיו של בית משפט נכבד זה בנוגע להענקת תפקידים לנבחר ציבור, כהונתו בתפקיד ראש הממשלה עומדת בסתירה קשה לכל עקרונות היסוד של שיטת המשפט בישראל.

התנהלותו של המשיב 2 במהלך השבועות שקדמו להגשת עתירה זו, בעיצומו של "משבר הקורונה", אך מחזקים וממחישים ביתר שאת את הסכנה הנשקפת לשלטון החוק, לטוהר המידות של נבחר הציבור, לאמון הציבור ברשויות השלטון בכלל וברשות השופטת בפרט וכן את הסכנה לפגיעה במשטר הדמוקרטי, באם ייקבע כי מותרת כהונתו של נאשם בפלילים בעבירות שחיתות שלטונית חמורות, לרבות עבירת השוחד, ערב תחילת משפטו הפלילי בתפקיד ראש הממשלה.

מעורבותו של המשיב 2 במו"מ הקואליציוני שניהל עם המשיב 3, אשר במסגרתו עשה כל שביכולתו לשינוי עקרונות יסוד חוקתיים, לרבות עקרון עצמאותה של הרשות השופטת ושל חברי הוועדה לבחירת שופטים שהינו עקרון יסוד לשמירת שיטת המשטר הדמוקרטי, והכל בזמן היותו נאשם

בפלילים ערב תחילת משפטו הפלילי, מחייבים התערבות שיפוטית יוצאת דופן במקרה שלפנינו. כך גם בהתייחס לדוגמאות שתפורטנה בסעיפים 22-24 וכן בסעיף 130 להלן הממחישות היטב את ניגוד העניינים החמור בו מצוי המשיב 2 בין חובתו כנבחר ציבור לדאוג לאינטרס הציבורי, כמי שעומד כיום בראש הרשות המבצעת בממשלת מעבר, בכל עת וקל וחומר בימי "משבר הקורונה" בו אנו מצויים, לבין האינטרסים האישיים והשיקולים הזרים המניעים אותו כל העת במסגרת ניסיונותיו ומאמציו למלט עצמו מאימת הדין במשפטו הפלילי.

הצדדים לעתירה

1. 117 העותרות והעותרים הינם אזרחי המדינה הנמנים על קהיליית ההייטק, האקדמיה, החינוך והביטחון. אזרחים אלו אינם נוהגים להתערב ולעסוק בתחומי הפוליטיקה והמשפט הציבורי בישראל. עם זאת, הפעם, באופן חריג ויוצא דופן, מצאו לנכון לעשות מעשה, לקום ולעתור לבית משפט נכבד זה. כך עשו לאחר שהשתכנעו כי לציבור אזרחי המדינה נחוץ בדחיפות הסעד המשפטי בשאלה הנורמטיבית העקרונית והיא האם הדין מתיר להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת, הוא המשיב 2, שהוגש נגדו כתב אישום חמור בעבירות פליליות שיש עמן קלון, הכולל שוחד, מרמה והפרת אמונים והאם בתפקיד ראש ממשלת ישראל רשאי לכהן אדם שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות חמורות שיש עמן קלון.

2. העותרות והעותרים מבקשים לפעול לטובת הציבור בישראל, לצורך ההגנה והשמירה על זכויותיו במשטר דמוקרטי ובכדי לשמר, לקדם ולטפח את עקרון שלטון החוק בישראל. עוד יודגש כי אנשי החינוך והאקדמיה הבכירים מקרב העותרים אינם יכולים לשקוט עוד ולהמשיך כרגיל בדבקותם ובמסירותם לחינוך ילדי ישראל, מבלי לקום ולנקוט בפעולה, בראותם כי האדם אשר עלול לקבל את תפקיד הרכבת הממשלה הבאה בישראל הינו אדם אשר הוגש נגדו כתב אישום פלילי בעבירות חמורות עם קלון. מצב דברים זה סותר את כל אמות המידה והערכים עליהם מושתת החינוך שהם מעניקים לדור הבא של אזרחי ואזרחיות המדינה. לפיכך הם אינם יכולים להשלים עם העובדה שבראש המדינה יעמוד אדם שזו הדוגמא האישית שהוא נותן לציבור אזרחי המדינה בתחום טוהר המידות והשמירה על שלטון החוק. ברוח דומה אנשי ההייטק והביטחון מקרב העותרות והעותרים אינם יכולים לשקוט ולהשלים עם העובדה המחרידה שבראש המדינה יעמוד אדם שזו הדוגמא האישית שהוא נותן לציבור והנזק הקשה שייגרם בשל כך לכל שרשרת הפיקוד והתעשייה בישראל.

3. המשיב מס' 1 הוא היועץ המשפטי לממשלה, אשר בין יתר תפקידיו מחויב לפרש את הדין מקום בו נדרש הדבר ולהנחות ולייעץ לכל רשויות השלטון, לרבות לנשיא המדינה.

4. המשיב מס' 2, מר בנימין נתניהו, הינו חבר כנסת העומד בראש מפלגת הליכוד. כיום עומד המשיב מס' 2 בראש ממשלת מעבר במדינת ישראל. ביום 21.11.19 הגיש היועץ המשפטי לממשלה נגד המשיב 2 כתב אישום חמור בעבירות שוחד, מרמה והפרת אמונים בשלוש

פרשות שונות, אשר על פי הראיות המנהליות בוצעו בעת שניהן בתפקיד ראש ממשלת ישראל. לאחר פירסום התוצאות הסופיות של הבחירות לכנסת ה-23 הוגשו לנשיא המדינה המלצותיהם של 58 חברי כנסת אשר ביקשו כי יטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב 2. אולם היות ומספר הממליצים על המשיב 3 להרכבת ממשלה עמד על 61 חברי כנסת, הטיל הנשיא את תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב 3, ח"כ גנץ.

כעת משתמה התקופה שעמדה לרשות המשיב 3 להרכבת הממשלה מבלי שעלה בידו להרכיבה, ובהינתן שהמשיב 2 זכה במספר הממליצים הרב ביותר אחרי המשיב 3, אין ספק עוד בדבר נחיצותה של ההכרעה בשאלה נשוא העתירה בעת הזו.

5. המשיב 3, ח"כ בני גנץ, הינו יו"ר הכנסת ויו"ר מפלגת "חוסן לישראל". ביום 17.3.20 הטיל נשיא המדינה על המשיב 3 את התפקיד להרכיב ממשלה. במהלך 28 הימים שעמדו לרשותו לא הצליח המשיב 3 להרכיב ממשלה. ביום 11.4.20 פנה המשיב 3 לנשיא המדינה וביקש להאריך את התקופה שעומדת לרשותו לשם הרכבת ממשלה ב-14 יום, אולם ביום 12.4.20 סרב נשיא המדינה למתן הארכה המבוקשת.

התשתית העובדתית

6. ביום 9.4.19 נבחרה הכנסת ה-21. לאחר חודשיים של מאמצים להרכבת ממשלה החליטה הכנסת על פיזור המוקדם, לאחר שכשלו כל ניסיונותיו של המשיב מס' 2 להרכיב ממשלה. הייתה זו הפעם הראשונה בתולדות המדינה שכישלון בהקמת הממשלה, מיד לאחר הבחירות הקודמות, מוביל לבחירות חדשות. בנסיבות אלו נערכו ביום 17.9.19 הבחירות לכנסת ה-22.

7. שתי מערכות בחירות אלו נערכו בצל הודעת המשיב מס' 1 מיום 28.2.19 בדבר כתב החשדות החמור שהחליט המשיב מס' 1 להגיש נגד המשיב מס' 2, בכפוף לשימוע, בשלוש פרשות שונות. עניינן של הפרשות המכונות "תיק 1000" ו-"תיק 2000" בעבירות מרמה והפרת אמונים ועניינה של הפרשה המכונה "תיק 4000" בעבירות שוחד, מרמה והפרת אמונים.

8. ביום 20.9.19 פרסמה ועדת הבחירות המרכזית את תוצאות מערכת הבחירות לכנסת ה-22 והחלו המאמצים בניסיון להביא להקמת ממשלה בישראל.

9. ביום 25.9.19 הטיל נשיא המדינה על המשיב מס' 2 את תפקיד הרכבת הממשלה, זאת מכח סמכותו לפי סעיף 7(א) לחוק היסוד.

10. ביום 23.10.19, לאחר שלא צלחו כל מאמצי המשיב מס' 2 להרכבת הממשלה, החליט נשיא המדינה להטיל על יו"ר מפלגת כחול לבן, ח"כ בנימין גנץ, את תפקיד הרכבת הממשלה, בהתאם להוראת סעיף 9(א) לחוק היסוד.

11. לאחר חלוף 28 הימים שעמדו לרשותו של ח"כ גנץ, הודיע ח"כ גנץ ביום 20.11.19 לנשיא המדינה, בהתאם להוראת סעיף 10(א) לחוק היסוד, כי גם מאמציו שלו להרכבת ממשלה לא צלחו.

12. אין חולק כי כישלונותיהם, הן של המשיב מס' 2 והן של ח"כ גנץ, בהרכבת הממשלה קשורים קשר ישיר והדוק עם עננת האישומים הפליליים אשר רבצה באותה העת על המשיב מס' 2. על כך למדים בבירור מן העובדה שהנושא המרכזי שעמד על הפרק בציבוריות הישראלית, לאורך כל תקופת ניהולן של שלוש מערכות הבחירות לכנסת ה-21, ה-22 וכן במשך כל תקופת הניסיונות להרכבת ממשלה, היה ההאשמות הכבדות בהן מואשם המשיב 2 בכתב האישום, המעשים הקשים המתוארים במסגרתו, וכן הפגמים המוסריים והפרת חובת הנאמנות שלו כשליח ציבור כלפי הציבור והפגיעה המהותית הקשה הנגרמת בשל כך לאמון הציבור ברשויות השלטון, בטוהר המידות ובתקינות מעשי נבחרי הציבור, מעצם כהונתו ובחירתו של אדם שביצע, לכאורה, מעשי שוחד, מרמה והפרת אמונים, מהסוג המתואר בכתב האישום לתפקיד ראש ממשלת ישראל.

13. עם מסירת הודעתו של ח"כ גנץ לנשיא המדינה, לפיה כשלו מאמציו להרכבת ממשלה, כאמור לעיל, החלה תקופת 21 הימים אשר במסגרתם היו רשאים רוב חברי הכנסת לבקש מנשיא המדינה, להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת פלוני, שהסכים לכך, כקבוע בסעיף לאמור:

10" (א) הודיע נשיא המדינה ליושב ראש הכנסת, לפי סעיף 9(א), שאינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, או שהטיל את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר הכנסת לפי אותו סעיף וחבר הכנסת לא הודיע לנשיא בתוך 28 ימים שהרכיב ממשלה או שהודיע לו לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה או שהציג ממשלה והכנסת דחתה את הבקשה להביע בה אמון לפי סעיף 13(ד), רשאים רוב חברי הכנסת לבקש מנשיא המדינה, בכתב, להטיל את התפקיד על חבר הכנסת פלוני, שהסכים לכך בכתב, והכל בתוך 21 ימים מיום הודעת הנשיא, או מהיום שבו עברה התקופה לפי סעיף 9(ג), או מיום הודעתו של חבר הכנסת שאין בידו להרכיב ממשלה, או מיום דחיית הבקשה להביע אמון בממשלה, לפי הענין. (ההדגשה לא במקור - ד.ה.).

14. וכאילו לא די היה באירועים הסבוכים שתוארו עד כה, הנה הגיע האירוע החמור והדרמטי מכולם, כאשר בד בבד ובמקביל למסכת האירועים הדרמטיים והתקדימיים שהתרחשו במדינה, במסגרתם במשך שמונה חודשים נעשו מאמצים עילאיים, חוזרים ונישנים, להרכבת ממשלות ללא כל הצלחה, ביום 21.11.19 הודיע המשיב מס' 1 על הגשת כתב אישום נגד המשיב מס' 2 בעבירות שוחד, מרמה והפרת אמונים בפרשה המכונה "תיק 4000" ובעבירות מרמה והפרת אמונים בפרשות המכונות "תיק 1000" ו"תיק 2000". (לפירוט תוכן האישום ראה בסעיפים 36-48 להלן).

15. בשל כתב האיטום החמור לא צלחו המאמצים לגבש רוב של חברי כנסת להמליץ על מועמד לתפקיד הרכבת הממשלה וביום 12.12.19 פוזרה הכנסת ה-22 ומדינת ישראל מצאה עצמה שוב במערכת בחירות שלישית באותה השנה.
16. ביום 2.3.20 התקיימו הבחירות לכנסת ה-23 וביום 10.3.20 אישרה ועדת הבחירות המרכזית באופן רשמי את תוצאות הבחירות. על פיהן זכתה מפלגת הליכוד ב-36 מנדטים ורשימת כחול-לבן זכתה ב-33 מנדטים.
17. ביום 15.3.20 קיים נשיא המדינה את סבב ההיוועצות עם נציגי הסיעות בכנסת. בתום סבב זה ניתנו לנשיא המדינה ההמלצות הבאות:
- נציגי סיעת כחול לבן (33 ממליצים), נציגי הרשימה המשותפת (15 ממליצים), נציגי רשימת העבודה-מרצ (6 או 7 ממליצים) - נציגי הסיעה השאירו זאת לשיקול דעת הנשיא ונציגי מפלגת ישראל ביתנו (7 ממליצים), המליצו על ח"כ בני גנץ לתפקיד הרכבת הממשלה. סה"כ 61 ממליצים (חברי הכנסת שהמליצו על ח"כ גנץ).
- נציגי סיעת הליכוד (36 ממליצים), נציגי מפלגת ש"ס (9 ממליצים), נציגי יהדות התורה (7 ממליצים), נציגי מפלגת ימינה (6 ממליצים), המליצו על ח"כ בנימין נתניהו, המשיב 2 לתפקיד הרכבת הממשלה. סה"כ 58 ממליצים.
18. בהתאם לכך הטיל ביום 17.3.20 נשיא המדינה את התפקיד להרכיב ממשלה על המשיב 3, ח"כ בני גנץ.
19. ביום 24.3.20 התפטר ח"כ יואל אדלשטיין מתפקידו כיו"ר הכנסת.
20. ביום 26.3.20 נבחר המשיב 3 לתפקיד יו"ר הכנסת ומיד החל לנהל מגעים עם המשיב 2 לצורך גיבוש הסכם פוליטי להרכבת ממשלה. מגעים אלו לא הבשילו עד תום המועד שעמד לרשות המשיב 3 להרכבת ממשלה ועל כן פנה ביום 11.4.20 וביקש מנשיא המדינה להאריך את התקופה להרכבת ממשלה ב-14 ימים, בהתאם לסעיף 8 לחוק-יסוד: הממשלה. ביום 12.4.20 הודיע נשיא המדינה למשיב 3 כי הוא מסרב לבקשתו זו.
21. עוד נוסף כי במסגרת המו"מ לקראת הסכם פוליטי, נעתר המשיב 3 להרכבת ממשלה בראשותו של המשיב 2 למשך שנה וחצי וברוטציה עמו. היות והסכמה זו עמדה בסתירה מוחלטת להצהרות סיעת "כחול לבן" בשלושת מערכות הבחירות לכנסת ה-21, ה-22 וה-23 לפיהן לא תשב בממשלה בראשותו של נאשם בפלילים, ושעל בסיסה התגבש רצון הציבור אשר הוביל להמלצתם של 61 חברי כנסת על ח"כ גנץ להרכבת הממשלה, התפלגה סיעת "כחול לבן" בכנסת.
- מפלגות "יש עתיד" ו"תל"ם" עזבו את הסיעה המשותפת וכיום סיעת "כחול לבן" כוללת אך ורק את מפלגת "חוסן לישראל" בראשותו של המשיב 3.

בעיצומם של ימי מגפת הקורונה פועל המשיב 2 בניגוד עניינים חמור, הולך ומחריף, בין חובתו לפעול לטובת האינטרס הציבורי עבור כלל אזרחי המדינה לבין האינטרס האישי כנאשם בפלילים המבקש למלט עצמו מאימת הדין

22. המשיב 2, הנאשם בפלילים, נכח בדיון אשר עסק בשאלה האם לאפשר קיום דיונים בכתבי אישום פליליים בבתי המשפט באמצעות צפייה מרחוק. בעקבות הדיון הוחלט שלא לאפשר לקיים דיונים בכתבי אישום למעט במקרים בהם הנאשם הינו עציר או אסיר

ביום 22.3.2020 אושרו תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש) (קיום דיונים בהליכים פליליים באמצעים טכנולוגיים), תש"ף-2020. בשל מצב החירום משתמשים שרי ממשלת ישראל בסמכויות החקיקה הנרחבת - התקנת תקנות שעת חירום שנוגעות בכל תחומי החיים בישראל.

עקב האופי המיוחד והחריג של חקיקת החירום, הדיונים ברקע החקיקה חסויים לציבור. מדיווחים לתקשורת עלה, כי הנוסח שהועלה לאישור השרים כלל מתן אפשרות לערוך דיונים בכתבי אישום המתקיימים בבתי המשפט, באמצעים טכנולוגיים. למרות האמור, במהלך הדיון עצמו, כאשר המשיב 2 משתתף ונוכח בו, הביע השר יריב לוין, המקורב למשיב 2, התנגדות, אשר בגינה הוחלט לאשר את נוסח חקיקת החירום באופן שיכלול אך ורק דיונים בהשתתפות אסירים ועצירים ולא בדיוניהם של נאשמים.

משמע, על פי המידע שפורסם, הנאשם בפלילים משתתף ומקדם הליכי חקיקה, בעלי משמעות אופרטיבית ישירה כלפיו, בנושאים שעניינם דיני נפשות בפלילים. כך גם העובדה שכל הנוכחים, לרבות הנאשם עצמו, לא מצאו לנכון לפעול לכך שנאשם בפלילים לא יהיה נוכח בישיבה העוסקת בעניינם של נאשמים בפלילים, הינה חמורה בפני עצמה ומלמדת על שכרון הכוח ואובדן דרך מוחלט בתחום טוהר המידות של נבחרי הציבור.

קשה להעלות על הדעת מצב מובהק והגדרה קולעת יותר מזו למצב של ניגוד עניינים מובנה וחמור בו מצוי המשיב 2 כבר היום מתוקף עמידתו בראש ממשלת מעבר תוך כדי היותו נאשם בפלילים שמשפטו עומד להתחיל.

23. במהלך המו"מ שניהל המשיב 2 עם המשיב 3 להרכבת הממשלה וככל הידוע לעותרים, נשא ונתן המשיב 2, הנאשם בפלילים, ערב תחילת משפטו הפלילי בבית המשפט המחוזי בירושלים, עם המשיב 3 בנוגע לאיחוד בעלי תפקידים ברשות המבצעת, אשר הינם בעלי השפעה ישירה ומובהקת על עתיד משפטו הפלילי. כך, בין היתר וכמפורט לעיל, עסק המשיב 2 בשאלת איחוד לתפקיד שר המשפטים, השר לביטחון הפנים, מתן זכות וטו למינוי שופטים עתידיים בבית המשפט העליון, מינוי היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, המפכ"ל הבא של משטרת ישראל וכל יתר המינויים למשרות הבכירות וכן במתן זכות וטו למשיב 2, באמצעות השר יריב לוין, בקבלת ההחלטות בוועדת השרים לחקיקה בכל נושאי החקיקה. במסגרת זו חותר המשיב 2, נאשם בפלילים, בגלוי וללא כל ריסון עצמי, להשגת שליטה בוועדה למינוי שופטים, בהינתן כי במהלך ארבע השנים הקרובות עומדים להתחלף

חמישה מבין שופטי בית המשפט העליון. שליטה בוועדה למינוי שופטים נוגעת ישירות למשפטו הפלילי, הן בערכאת בית המשפט המחוזי - באמצעות הנפת שוט אי הקידום על שופטיו שלו עצמו, והן בערכאת הערעור - בקביעת זהותם של שופטיו בערעור על החלטת בית המשפט המחוזי במשפטו הפלילי. המדובר בשורה ארוכה ביותר של נושאים בעלי חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה, אשר בהם עסק ועוסק הנאשם, כל העת, באופן ישיר, דומיננטי ומכריע, תוך התעלמות מוחלטת ומופגנת מהימצאותו במצב של ניגוד עניינים אינהרנטי וחמור ביותר בכל מעשיו ובכל פועלו. באופן גלוי וללא כל מעצורים, תוך התעקשות גלויה ומפורשת במיוחד במו"מ הקואליציוני באיוש הגורמים השלטוניים בתחום המשפט, פעל המשיב 2 כאשר ניכר וברור כי הדבר נעשה כחלק ממאמציו כנאשם בפלילים לחמוק ממשפטו הפלילי ומאימת הדין.

24. מעשיו החמורים של המשיב 2 בוצעו כאשר מדינת ישראל מצויה במשבר חוקתי ובמשבר בריאותי בינלאומי ודוהרת למשבר כלכלי חסר תקדים. הציבור (לפחות רובו) רואה ועיניו כלות. הכיצד מוצא לנכון המשיב 2 לפעול, באופן הציני והאכזרי ביותר, לשימור האינטרס האישי הצר שלו כנאשם, תוך שבירת כל כללי המשחק הדמוקרטי, ללא שום מעצורים וללא שום מידה של ריסון עצמי בשל היותו נאשם בפלילים, והכל תוך הימצאותו במצב של ניגוד עניינים מובהק הזועק לשמיים ותוך פגיעה קשה באמון הציבור בפעולות השלטון בתקופה קשה זו.

מיצוי ההליכים

25. למחרת יום הבחירות לכנסת ה-23, ביום 3.3.20, ולאחר תום ספירת קולותיהם של 90.57% מקולות הבוחרים, על פי פרסום תוצאות הבחירות הרשמיות על ידי וועדת הבחירות המרכזית, כאשר הסתמן כי קיימת סבירות גבוהה לכך שרבים מבין נציגי הסיעות בכנסת ימליצו בפני נשיא המדינה להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה הבאה על המשיב 2, פנתה הח"מ, בשם 50 איש מתוך קבוצת העותרים בעתירה זו, למשיב מס' 1, כמי שאמור לפרש את הדין ואמון על שלטון החוק במדינה, בבקשה לקבל את חוות דעתו בשאלה האם הדין מתיר הטלת תפקיד הרכבת הממשלה, לפי סעיף 7(א) לחוק היסוד, על חבר כנסת שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות חמורות שיש עמן קלון.

• העתק מכתב ב"כ העותרים למשיב 1 בבקשה דחופה לקבלת חוות דעתו מצ"ב ומסומן כנספח א' לעתירה.

26. אלא שבתשובה למכתב ב"כ העותרים בחר המשיב 1 שלא להיכנס לעובי הקורה ושלא ליתן את חוות דעתו בסוגיה, תוך שהסתמך לשם כך, באופן שגוי ולקוני ביותר, בהנמקותיו של בית משפט נכבד זה בהחלטותיו שהתייחסו למועד הגשת עתירות קודמות אשר לגביהן הוחלט כי הן בגדר "עתירה מוקדמת". (בג"ץ 8145/19 הנ"ל וכן בג"ץ 1648/20, התנועה למען איכות השלטון בישראל נגד היועץ המשפטי לממשלה).

- העתק מכתב תשובתו של המשיב 1 לב"כ העותרים בבקשה הדחופה לקבלת חוות דעתו מצ"ב ומסומן כנספח ב' לעתירה.

27. לטענת העותרים החלטת המשיב 1 להסתמך על פסיקת בית משפט נכבד זה, אשר ניתנה בהתייחס למועד הגשתן של עתירות שהוגשו בנושא, **כאילו דין מועד הגשתן זהה למועד בו מתבקשת חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה**, ובהתאם לכך לדחות את בקשת ב"כ העותרים למתן חוות דעתו, ולהימנע לחלוטין מהצורך להביע את עמדתו המשפטית בנושא, הגם שמדובר בנושא רגיש ונפיץ ביותר לכל הדעות, הינה החלטה המבוססת על טעות היורדת לשורשו של עניין ולפיכך הרי שהיא נגועה בחוסר סבירות קיצוני. אין צורך להכביר מילים אודות העובדה שלא הרי הגשת עתירה כהרי פנייה לקבלת חוות דעתו של היועמ"ש. שהרי כל מהותה ותכליתה של הפנייה ליועמ"ש לקבלת חוות דעתו נועדה במטרה **לייתר ככל הניתן את הצורך** לפנות לבית המשפט הנכבד. העותרים יטענו כי מתשובת המשיב 1 לעותרים ניכר כי הוא אינו מעוניין לעסוק בסוגיה ולחוות דעתו בעניין זה והוא מבקש להעביר את הדיון בסוגיה למבחנו של בית משפט נכבד זה. מסקנה זו מקבלת חיזוק חד משמעי וברור הן מתשובותיו לעותרים בטרם הגשת עתירתם בבג"ץ 8145/19 הנ"ל והן מהודעותיו ומבקשותיו של המשיב 1 לבית משפט נכבד זה במסגרת ניהול ההליך באותה עתירה.

28. לאור ההתפתחויות הפוליטיות שאירעו בימים האחרונים והפרסומים בדבר גיבוש הסכם קואליציוני בין המשיבים 2 ו-3 ממנו עולה כי המשיב 2 מתעתד לבקש את התפקיד להרכבת הממשלה בכדי לעמוד בראש הממשלה, פנתה שוב הח"מ בשם מרשותיה ומרשיה למשיב 1 ביום 27.3.20 בפנייה דחופה נוספת לקבלת חוות דעתו בנושא. יודגש כי במסגרת תשובותיו של המשיב 1 לבקשות השונות בהן התבקש ליתן את חוות דעתו בנושא, השיב כי לכשהנושא יהיה בעל משמעות אקטואלית תינתן חוות דעתו כמבוקש.

- העתק מכתבה הנוסף של ב"כ העותרים למשיב 1 מיום 27.3.20 בבקשה דחופה לקבלת חוות דעתו מצ"ב ומסומן כנספח ג' לעתירה.

29. על אף התזכורת הנוספת, כאמור, בחר המשיב 1 להתעלם לחלוטין ולהימנע מלהגיב בדרך כלשהי לבקשת העותרים לקבלת חוות דעתו המשפטית בנושא. אשר על כן, בשים לב ללוח הזמנים הצפוף, אשר נכפה מכח הוראות חוק היסוד, כפי שפורט בהרחבה לעיל, ולאור המסקנה המתבקשת מאופן התנהלות המשיב 1, לפיה אין בכוונתו להיעתר כלל לבקשת העותרים למתן חוות דעתו בסוגיה העקרונית והחשובה נשוא עתירה זו, לא נותר עוד זמן להמתין לקבלת חוות דעתו של המשיב 1. על כן מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן את הסעדים המבוקשים בעתירה, בדחיפות המתחייבת, ובכלל זה את צווי הביניים, כמבוקש בעתירה.

הטיעון המשפטי

30. הסוגיה העקרונית והחשובה נשוא העתירה הינה בשאלה האם הדין מתיר הטלת תפקיד הרכבת הממשלה וכן כהונה בתפקיד ראש ממשלת ישראל על חבר הכנסת אשר הוגש נגדו כתב אישום פלילי בשלוש פרשות שונות ונפרדות, בעבירות שחיתות שלטונית חמורות, לרבות עבירת השחיתות השלטונית החמורה מכולן, היא עבירת השוחד, אשר בוצעו בעת כהונתו בתפקיד ראש ממשלת ישראל ואשר יש עמן קלון.

שאלה עקרונית זו מחייבת הכרעה הן באם יבקש נשיא המדינה להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת אחר לפי סעיף 9(א) לחוק-יסוד: הממשלה, והן באם יודיע נשיא המדינה ליו"ר הכנסת כי הוא אינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, שאז רשאים רוב חברי הכנסת לבקש מנשיא המדינה להטיל את התפקיד על חבר כנסת אחר שהסכים לכך, לפי סעיף 10(א) לחוק-יסוד: הממשלה. בשני המצבים הללו מתחייב להכריע בשאלה העקרונית והחשובה נשוא העתירה שלפנינו.

תמצית הטיעון המשפטי

31. הטיעון המשפטי מורכב משלושה רכיבים :

א. עקרון שלטון החוק, טוהר המידות של נבחרי הציבור וחשיבות שמירת אמון

הציבור במוסדות השלטון, המבטאים את ליבת ערכי היסוד עליהם מושתתת

שיטת המשפט הישראלית. לאור עקרונות יסוד אלו מתבקש בית המשפט הנכבד להצהיר כי בהתאם לדין אסורה כהונה בתפקיד ראש ממשלת ישראל על חבר הכנסת שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות פליליות שיש עמן קלון, זאת בהתאם לפסיקותיו העקביות והמושרשות מזה עשרות שנים של בית המשפט העליון. בנוגע להשלמת חסר חקיקתי באמצעות קביעתה של נורמה שיפוטית - ראו בסעיפים 103-94 להלן וכן בהתייחס לליבת ערכי היסוד של השיטה ראו בסעיפים 71-54 ו-93-80 להלן.

בהתייחס לסעד ג' המבוקש בעתירה, ככל שיידרש ויהיה רלוונטי לדיון בעתירה, אשר עוסק בשאלת הביקורת השיפוטית העקיפה ביחס להחלטת נשיא המדינה בהטלת תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב 2 מכח הוראת סעיף 9(א) לחוק היסוד - ראו בסעיפים 71-49 וכן בסעיפים 93-80 להלן.

ב. הכלל האוסר הימצאות במצב של ניגוד עניינים הינו כלל כשירות עצמאי אשר

מונע מהנאשם לקבל את תפקיד הרכבת ממשלת ישראל

הנאשם מצוי בניגוד עניינים קשה ואינהרנטי מעצם היותו עומד בראש מערכות השלטון במדינה. שהרי תפקידו הציבורי מחייב אותו לפעול אך ורק למען האינטרס הציבורי ולשמירת שלטון החוק ומערכת המשפט, ואילו בפועל, עוסק

הנאשם כל העת ומבצע פעולות רבות, חמורות ומרחיקות לכת בהשפעתן ארוכת הטווח על שלטון החוק ועל המשטר הדמוקרטי, אשר כל מטרתן לשרת את האינטרס האישי שלו במאמציו הבלתי נלאים לנסות ולמלט עצמו מאימת הדין במשפטו הפלילי. בתוך כך הוא אינו נמנע מלהתבטא בפומבי ומלבצע פעולות פסולות הפוגעות באופן קשה ביותר וחסר תקדים בשלטון החוק ובאמון הציבור ברשויות השלטון, בדגש על הרשות השופטת, והכל הן בעצמו והן באמצעות שלוחיו, תוך מתן הסכמתו בשתיקה.

לפיכך, **עצם הימצאותו במצב זה של ניגוד עניינים, מהווה סכנה קשה וממשית למשטר הדמוקרטי.** על כן מתחייב לקבוע כי לא מתקיימים בנאשם, המשיב 2, תנאי הכשירות המתחייבים על פי דין לצורך הטלת תפקיד הרכבת הממשלה הבאה של מדינת ישראל. ראו לעניין זה בסעיפים 123-137 להלן.

ג. **נבצרותו המשפטית של הנאשם נתניהו לכהן במשרה הרמה ביותר והתובענית ביותר של ראש ממשלת ישראל** בו זמנית ותוך כדי ניהול משפטו כנאשם בשורה של עבירות חמורות בפלילים, לרבות עבירת השוחד, אשר העונש הצפוי, במידה ויורשע, מסתכם במאסר בפועל. כפי שיפורט בהמשך, הנבצרות נחלקת לשני תחומים:

1. נבצרות טכנית-מעשית.

2. נבצרות מהותית-מנטלית ורעיונית.

ראו לעניין זה בסעיפים 138-147 להלן

הטלת תפקיד הרכבת הממשלה, לפי סעיף 7(א), 9(א) או 10(ב) לחוק יסוד: הממשלה, על חבר כנסת אשר הוגש נגדו כתב אישום בעבירות שיש עמן קלון

32. עקרונות המשפט המנהלי וערכי היסוד של שיטת המשפט, בהתייחס לכללי הכשירות ולכללי הפעלת שיקול הדעת המנהלי בכל הנוגע לכהונתם של נבחרי ציבור, מחייבים הכרעה בסוגיה **האם הדין הקובע את סמכות נשיא המדינה להטלת תפקיד הרכבת הממשלה על חבר הכנסת**, בהתאם לסעיפים 7(א), 9(א) או 10(ב) לחוק יסוד: הממשלה, **מתיר הטלת התפקיד מקום בו מדובר בחבר כנסת אשר הוגש נגדו כתב אישום בעבירות שיש עמן קלון.**

33. לצורך המענה על שאלה זו נדרש בראש ובראשונה לאבחן ולהבין את הדברים הבאים:

א. שאלת הטלת הרכבת הממשלה אינה נוגעת למעמדו של המשיב מס' 2 כראש ממשלת מעבר או כראש ממשלת חירום, אלא **למעמדו כחבר כנסת מן השורה.** משמע, אין כל "יתרון" בעניין זה להיותו מכהן בתפקיד ראש ממשלת מעבר או ראש ממשלת חירום או בכל תפקיד אחר, יהא זה תפקיד יו"ר ועדה, ח"כ מהשורה או יו"ר מפלגה. כך עולה באופן מפורש מכל אחד מהסעיפים 7(א), 9(א) ו-10(ב)

לחוק היסוד, ראו למשל בהתייחס לסמכות הנשיא בענייננו, בסעיף 7(א) לחוק היסוד, הקובע:

7" (א) משיש לכונן ממשלה חדשה יטיל נשיא המדינה, לאחר שהתייעץ עם נציגי הסיעות בכנסת, את התפקיד להרכיב ממשלה על אחד מחברי הכנסת שהסכים לכך;"

(ההדגשה לא במקור - הח"מ).

ב. אין המדובר בהדחה מתפקיד בשל הגשת כתב האישום, אלא בהענקת תפקיד הרכבת הממשלה הבאה. כלומר, בשונה מהוראת סעיף 18 לחוק היסוד, העוסקת בהפסקת כהונה של ראש הממשלה, שהינה פעולה בעלת השלכות עצומות ורחבות היקף, לרבות התפטרות הממשלה כולה, המקרה שלפנינו עוסק אך ורק בשאלה האם על פי דין ניתן להעניק לאדם, אשר תלויים ועומדים נגדו אישומים פליליים חמורים ביותר מהסוג שלפנינו, את הזכות להיות זה שירכיב את הממשלה הבאה ויעמוד בראשה. אין ספק כי הדחה מתפקיד הינה פעולה פוגענית בהרבה מאשר פעולת ההימנעות ממינויו של אדם לתפקיד עתידי, אשר הינה פעולה המתרחשת בכל עת, בטרם מוענק תפקיד לגורם כלשהו. כמו כן, כל השיקולים הרלוונטיים לסעיף 18 לחוק היסוד, בדבר ההשלכות של פירוק הממשלה עקב ההדחה מתפקיד את העומד בראשה והפגיעה הקשה הנגרמת ליציבות השלטונית בשל כך, אינן חלות במקרה שלפנינו.

34. עוד יש לזכור ולקחת בחשבון כי החלטת המשיב מס' 1 בנוגע לאישומים הקשים בהם מואשם המשיב מס' 2 לא התקבלה כלאחר יד, אלא לאחר שנים של שקילה מדוקדקת של חומר הראיות, לאחר השלמות חקירה ודיונים רבים ומקיפים, בהם השתתפו רבים מבין בכירי המשפטנים בפרקליטות המדינה ולאחר שקוים שימוע ארוך ומקיף, הן באמצעות העלאת טענות מפורטות בכתב, אשר נדונו באריכות רבה על ידי היועץ המשפטי לממשלה וצוותו והן באמצעות שימוע בעל פה, אשר התקיים במשך 4 ימים, בין המשפטנים בפרקליטות המדינה לבין עורכי הדין של הנאשם.

35. לאור זאת יש לתת את מלוא המשקל לחומרת העבירות בהם מואשם המשיב מס' 2, ולתיאור העובדות של מעשיו, כפי שהם משתקפים מהראיות המנהליות אשר הביאו לגיבושו של כתב האישום המפורט.

עיקרי האישומים נגד המשיב מס' 2 כמפורט בכתב האישום

36. כאמור בסעיף 14 לעיל, ביום 21.11.19 הודיע המשיב מס' 1 על הגשת כתב אישום נגד המשיב מס' 2 בעבירות שוחד, מרמה והפרת אמונים בפרשה המכונה "תיק 4000" ובעבירות מרמה והפרת אמונים בפרשות המכונות "תיק 1000" ו"תיק 2000". להלן יפורטו עיקרי האישומים נגד המשיב מס' 2.

תיק "1000"

37. בתיק זה מפרט כתב האישום מערכת יחסים בין המשיב מס' 2 לבין אנשי העסקים ארנון מילצין וג'יימס פאקר, במסגרתה קיבלו לכאורה המשיב מס' 2 ורעייתו טובות הנאה משני אנשי עסקים אלו, אשר באו לידי ביטוי ב"קו אספקה" של סיגרים ובקבוקי שמפניה, וכן במקרה אחד של תכשיטים. על פי כתב האישום טובות הנאה אלו ניתנו למשיב מס' 2 בזיקה לתפקידיו הציבוריים וכן למעמדו כראש ממשלת ישראל והיקפן המצטבר הגיע לכדי כ- 690,000 ₪.

38. ניגוד העניינים החמור בין מחויבותו של המשיב מס' 2 לציבור מתוקף תפקידו לבין האינטרסים של ארנון מילצין מתוארים, בין היתר, בכתב האישום כדלקמן:

"הנאשם נתניהו פעל במסגרת תפקידו הציבוריים בעניינים שנגעו לאינטרסים כלכליים ואישיים של מילצין, תוך שהיה מצוי בניגוד עניינים חריף ומתמשך בין מחויבותו האישית למילצין, הנובעת מהקשר האישי שלו אליו ומטובות ההנאה שמילצין סיפק לו, לבין מחויבותו לציבור." (ראה עמ' 44 לכתב האישום).

39. עוד עולה מכתב האישום שהמשיב מס' 2 לא דיווח על יחסיו עם מילצין ופאקר כמתחייב על פי כללי ועדת אשר, שעניינם כללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים. המשיב מס' 2 הצהיר הצהרות שווא במספר הזדמנויות, לפיהן לא מתקיים כל ניגוד עניינים בקשר למי ממקורביו.

40. בהתייחס לחומרת מעשיו אלו, בזיקה לתפקידו הציבוריים ולמעמדו כראש ממשלת ישראל ופגיעתם הקשה באמון הציבור ובטוהר המידות, נכתבו בכתב האישום הדברים הבאים:

"במעשיו אלה עשה הנאשם נתניהו מעשי הפרת אמונים הפוגעים פגיעה מהותית באמון הציבור ובטוהר המידות. זאת, בכך שקיים במשך שנים מערכת יחסים פסולה עם מילצין ופאקר במסגרתה קיבלו מהם הנאשם נתניהו ורעייתו טובות הנאה בהיקפים גבוהים מאד, בזיקה לתפקידו הציבוריים של הנאשם נתניהו ולמעמדו כראש ממשלת ישראל. כן עשה הנאשם נתניהו מעשי הפרת אמונים הפוגעים פגיעה מהותית באמון הציבור, בטוהר המידות ובתקינות המעשה המינהלי בכך שפעל במילוי תפקידו הציבוריים בניגוד עניינים חריף ומתמשך בין מחויבותו האישית למילצין לבין מחויבותו לציבור." (ראה עמ' 5 לכתב האישום).

41. לאור האמור החליט המשיב מס' 1 להעמיד לדין את המשיב מס' 2 בגין חשד לעבירת מרמה והפרת אמונים על פי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - "חוק העונשין").

תיק "2000"

42. בתיק זה מפרט כתב האישום שלוש סדרות של פגישות שערך המשיב מס' 2 עם מר ארנון (נוני) מוזס, העורך האחראי של עיתון "ידיעות אחרונות". בפגישות אלו, נדונה בין היתר עסקה לפיה מוזס יביא לשינוי ניכר לטובה באופן סיקורו של המשיב מס' 2 בכלי התקשורת מקבוצת "ידיעות אחרונות", בתמורה לכך שהמשיב יפעל במסגרת תפקידו על מנת לקדם חקיקה שתגביל את תפוצת העיתון המתחרה "ישראל היום".

בעניין זה מתאר כתב האישום את הדברים הקשים הבאים :

"במעשים המתוארים לעיל, הנאשם נתניהו נטע אצל הנאשם מוזס את הרושם לפיו ישנה אפשרות של ממש שהוא - ראש ממשלת ישראל - ייקח שוחד. בכך גם העביר הנאשם נתניהו מסר לפיו הצעות שוחד הן כלי שניתן לעשות בו שימוש לשם קידום אינטרסים הדדיים של נבחר ציבור בכירים ואנשי עסקים, וכי אין פסול בעסקאות שוחד. זאת, אף כשמצויים על הפרק אינטרסים ציבוריים כבדי משקל בדמות טוהר הבחירות וחופש העיתונות. התנהלות זו של מי שמשמש בתפקיד הרם ביותר ברשות המבצעת, פוגעת באופן עמוק ויסודי בשלטון החוק, בטוהר המידות ובאמון הציבור." (ראה עמ' 33 לכתב האישום).

43. בנוגע לחומרת המעשים בהם מואשם המשיב מס' 2 בתיק 2000 תוך ניצול מעמדו כראש הממשלה וכנושא משרה ציבורית ופגיעתם הקשה באמון הציבור בעובדי הציבור ובנבחרי, קובע כתב האישום :

"במעשיו אלה עשה הנאשם נתניהו מעשה הפרת אמונים הפוגע פגיעה מהותית באמון הציבור בעובדי הציבור ובנבחרי ובטוהר המידות של האחרונים. בכך שניצל את מעמדו ואת כוח המשרה על מנת לקבל טובת הנאה אישית ובכך שבהיותו נבחר הציבור הבכיר ביותר העביר מסר לפיו הצעות שוחד הן כלי שניתן לעשות בו שימוש לשם קידום אינטרסים הדדיים של עובדי ציבור בכירים ואנשי עסקים וכי אין פסול בעסקאות שוחד." (ראה עמ' 5 לכתב האישום).

44. לאור האמור החליט המשיב מס' 1 להעמיד לדין את המשיב מס' 2 בגין חשד לביצוע עבירת מרמה והפרת אמונים על פי סעיף 284 לחוק העונשין.

תיק "4000"

45. בתיק זה, החמור מבין שלושת התיקים, מתוארת מערכת יחסים של שוחד לכאורה בין המשיב מס' 2 לבין איש העסקים שאול אלוביץ'. מר אלוביץ', אשר היה בתקופה הרלוונטית בעל השליטה בקבוצת יורוקום, אשר החזיקה בשליטה של חברת בזק, שלט גם על חברת "וואלה תקשורת בע"מ", שהינה חברת בת של בזק. בהתאם לכתב האישום התפתחה בין אלוביץ' לבין המשיב מס' 2 מערכת יחסים של "תן וקח", במסגרתה התערב המשיב מס' 2

בעניינים רגולטוריים לטובת אלוביץ' ובתמורה קיבל המשיב מס' 2 סיקור אוהד באתר "וואלה".

46. עוד עולה מכתב האיטום כי המשיב מס' 2 הסתיר את מערכת היחסים בינו לבין מר אלוביץ' ורעייתו באופן שיטתי ועקבי מפני שורה של גורמים רשמיים, אשר להם מסר מידע חלקי ומטעה אודות טיב יחסיו עם מר אלוביץ'.

47. המעשים בהם מואשם המשיב מס' 2 בתיק זה הינם מהקשים והחמורים ביותר, שכן הם פוגעים באופן קשה ביותר באמון הציבור, בעובדי הציבור ובנבחרי, ובמיוחד כאשר הם נעשו על ידי מי שמעמדו השלטוני הוא הרם ביותר. וכך מתוארים הדברים בכתב האיטום:

"...פעל הנאשם נתניהו בניגוד עניינים חריף, לעיתים תוך סטייה מן השורה, וכן תוך הטעיית הגורמים שפורטו לעיל ובכללם הגורמים האמונים על הסדרת ניגודי העניינים שלו כעובד ציבור בכיר. בכך ביצע הנאשם נתניהו מעשים של מרמה והפרת אמונים הפוגעים פגיעה מהותית בתקינות פעולותיו של המנהל, בטוהר המידות של עובדי הציבור ובאמון הציבור בעובדי הציבור... פן מחמיר בהתנהלות הנאשם נתניהו ובפעולותיו נובע ממעמדו השלטוני הרם; מאופי הפעולות השלטוניות בהן נקט הנאשם נתניהו; מהעובדה שחלק מפעולותיו עלו כדי סטייה מן השורה; מכך שהפעיל עובדי ציבור בכירים ביותר, שהיו כפופים לו, על מנת שיקדמו את האינטרסים של הנאשם אלוביץ'; מההיקף העצום של האינטרסים הכלכליים בהם עסקו פעולותיו השלטוניות של הנאשם נתניהו; ומן ההשלכות רחבות ההיקף שהיו לפעולותיו הרגולטוריות של הנאשם נתניהו בשדה התקשורת." (ראה עמ' 22 לכתב האיטום).

48. לאור האמור החליט היועץ המשפטי לממשלה להעמיד את המשיב מס' 2 לדין בגין לקיחת שוחד, בהתאם לסעיף 290 לחוק העונשין ובגין מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין.

סמכות נשיא המדינה בהטלת תפקיד הרכבת הממשלה, לפי סעיף 7(א), 9(א) או 10(ב) לחוק יסוד: הממשלה

ביקורת שיפוטית על החלטת נשיא המדינה - ביקורת עקיפה

49. ככל שיידרש בית משפט נכבד זה לסעד ג' לעתירה, לפנינו התערבות שיפוטית עקיפה בהחלטת נשיא המדינה להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב 2. כפי שקבע בית משפט נכבד זה בדנג"ץ 219/09, שר המשפטים נ' ניר זהר, אשר ניתן בהרכב של תשעה שופטים, מעמדו הרם של נשיא המדינה אין משמעו כי עקרון הפרדת הרשויות אינו חל על הפעלת סמכויותיו. בהתאם לכך נקבע כי החלטותיו של נשיא המדינה נתונות לביקורת שיפוטית עקיפה של בית משפט נכבד זה. עוד קבעה כב' הנשיאה בדימוס ד' ביניש בעמ' 436, 440 לפסק הדין בדנג"ץ 219/09 הנ"ל:

"הגם שאין במעמדו של נשיא המדינה.... כדי להצדיק סטייה מעיקרון היסוד של המשטר הדמוקרטי המכיר בחשיבות הבקרה ההדדית, יש בהם כדי להשפיע על אופי הבקרה המופעלת על ידי הרשויות האחרות. די אם נזכיר בהקשר זה, למשל, את טיבה של הביקורת השיפוטית על נשיא המדינה, שהיא ביקורת עקיפה בלבד. כידוע, מכוח סעיף 13(א) לחוק היסוד, הנשיא חסין בפני כל פעולה משפטית.

בעמ' 467 לפסק הדין מוסיף וקובע כב' המשנה לנשיאה (כתוארו דאז) הש' ריבלין:

"עקרונות היסוד של המשטר הדמוקרטי, המושתתים על מגננוני איזון ובקרה, אינם מאפשרים להותיר בידי הנשיא סמכות מוחלטת, נטולת פיקוח או ביקורת".

דברים אלה עולים בקנה אחד עם פסיקתו ארוכת השנים של בית משפט נכבד זה. ראו לעניין זה בפסק דינו של כב' הש' חשין בבג"ץ 706/94, רונן נ' שר החינוך והתרבות, פ"ד נג' (5) 389, בעמ' 412:

"החוק הורנו כי הנשיא זוכה לחסינות; החוק לא הורנו כי מעשיו של הנשיא זוכים לחסינות. ואמנם, מעשי הנשיא בתחום המשפט הם – לא מעל למשפט ולא חוצה-למשפט – ומכאן שנתונים הם לביקורת שיפוטית של בתי-המשפט הביקורת לא תיעשה בהתקפת-מישרין נגד הנשיא ונגד פעולתו אלא בהתקפת-עקיפין נגד המעשה גופו: התקפת המעשה להבדילה מהתקפת העושה".
(ההדגשות לא במקור - הח"מ).

וראה לעניין זה גם דנג"צ 7588/99, שנסי נ' רוני (פורסם בנבו), 13.11.2000. בג"צ 3905/07, שמן נ' נשיא המדינה (פורסם בנבו), 7.5.2007; בג"צ 4005/00, מור נ' נשיא מדינת ישראל (פורסם בנבו), 5.6.2000; המשפט החוקתי, בעמ' 1055; אביגדור קלגסבלד "הערה להיקף חסינותו של נשיא המדינה" עיוני משפט ז' 238, 240 (1979).

50. בהתאם להלכה זו קבע בית משפט נכבד זה באופן מפורש וישיר, אף בהתייחס לסוגיה נשוא העתירה שלפנינו, במסגרת פסק דינו בבג"ץ 8145/19, ד"ר ארנה ברי ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', אשר הוגשה על ידי העותרים הנמנים ברובם על העותרים בעתירה דנן, כי הסוגיה בה עוסקת העתירה הינה סוגיה שפיטה. כך נקבע מפי כב' הנשיאה חיות בעמ' 8 בפסקה 12 לפסק הדין, בהתייחסה לטענותיהם של המשיב והמשיבה, אשר סברו כי בשל מעמד נשיא המדינה הסוגיה איננה שפיטה, לאמור:

"אין ממש בטענת המשיב והמשיבה כי מדובר בסוגיה שאינה שפיטה".

51. לאור האמור ברי כי ניתן על פי דין להפעיל ביקורת שיפוטית עקיפה ביחס להחלטה להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על המשיב 2 לגופו של עניין, כמבוקש על ידי העותרים בסעד

השני המבוקש בעתירה. נשיא המדינה כמובן לא צורף כמשיב לעתירה, שכן חסינותו מכח סעיף 13(א) לחוק יסוד: נשיא המדינה חלה על תקיפה ישירה של פעולותיו. (עוד ראה בעניין זה, דברי כבי' הש' פוגלמן בפסקה 13 לפסק דינו בבג"ץ 9631/07, משה כץ נ' נשיא המדינה, [פורסם בנבו], 14.4.2008);).

שיקול הדעת בהפעלת הסמכות

52. בכל הנוגע להפעלת סמכותו של נשיא המדינה בהטלת תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת, בנסיבות המקרה שלפנינו, קובע סעיף 9(א) לחוק היסוד כי משהודיע לנשיא חבר הכנסת כי אין בידו להרכיב ממשלה:

"יטיל הנשיא את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר אחר של הכנסת שהודיע לנשיא שהוא מוכן לקבל את התפקיד".

עוד מוסיף המחוקק בעניין זה בסעיף 9(ב) לחוק היסוד וקובע:

"לפני שיטיל את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף זה, או לפני שיודיע ליושב ראש הכנסת שאינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, רשאי הנשיא לחזור ולהתייעץ עם נציגי סיעות בכנסת".

53. עיינו הרואות כי מלבד קבלת הודעתו של חבר הכנסת שהוא מוכן לקבל את התפקיד ומתן רשות לנשיא המדינה לחזור ולהתייעץ עם נציגי סיעות בכנסת אין כל פירוט בחוק אודות הליך הפעלת שיקול דעתו של הנשיא לצורך קבלת החלטתו.

54. העותרים יטענו כי בדומה לפסקי הדין השונים העוסקים בכהונת נבחר ציבור לאחר שהוגש נגדם כתב אישום ובכלל זה בג"צ 3094/93, התנועה לאיכות השלטון נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 422, ("פרשת דרעי"), בג"צ 4267/93, אמית נ' רוח"מ ואח', פ"ד מז(5) 441, ("פרשת פנחסי") ובג"ץ 4921/13, אומץ אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי נ' ראש עיריית רמת השרון (14.10.13), ("בג"ץ ראשי ערים"); ומכח קל וחומר כאשר עסקינן בהטלת התפקיד לכהונת נבחר הציבור הנושא במשרה הציבורית החשובה והבכירה ביותר, זה המשמש כראש וראשון לכל שרי מדינת ישראל וחולש על כל המערכות השלטוניות במדינה, אין בהעדרה של הוראת פסילה סטטוטורית, המחייבת במפורש שלא להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת שהוגש נגדו כתב אישום חמור בעבירות שיש עמן קלון, כדי ללמד על כך שקבלת החלטה להטיל את תפקיד הרכבת ממשלת ישראל על נאשם בעבירות פליליות שיש עמן קלון, לרבות בעבירת השוחד, שהינה עבירת השחיתות השלטונית החמורה ביותר בספר החוקים, הינה בגדר החלטה סבירה.

55. העותרים יטענו כי בהתאם לעקרונות היסוד של שיטת המשפט בישראל, כמפורט בפסיקתו הענפה, המושרשת ורבת השנים של בית משפט נכבד זה, מתחייב כי בטרם יוטל על אדם התפקיד הביצועי הרם והחשוב ביותר במדינת ישראל, הוא ראש הרשות המבצעת, יישקלו

כל השיקולים המהותיים הנוגעים לליבת ערכי היסוד של שיטת המשפט הישראלית. בכלל זה מתחייב לשקול את הפגיעה העצומה שתיגרם לעקרון שלטון החוק, לטוהר המידות של נבחרי הציבור, לאמון הציבור ברשויות השלטון בכלל וברשות השופטת בפרט ואת הנזק הבלתי הפיך שייגרם לשיטת המשטר הדמוקרטי בהטלת התפקיד העוצמתי ביותר על אדם אשר על פי הראיות המנהליות, שהתגבשו לכלל כתב אישום חמור ביותר, ביצע עבירות קשות ביותר בתחום השחיתות השלטונית בשלוש פרשות שונות, בזמן כהונתו כראש ממשלת ישראל.

56. העותרים יטענו כי יש לדחות מכל וכל פרשנות לפיה שקילת ההיתכנות הקואליציונית להרכבת הממשלה הינה השיקול היחיד אותו נדרש נשיא המדינה לשקול לצורך הטלת תפקיד הרכבת ממשלה. הדבר אינו עולה בקנה אחד עם הדין, כאמור, ואף לא עם קביעתו של בית משפט נכבד זה בעתירה בבג"ץ 8145/19 הנ"ל, אשר עסקה בסוגיה זו ממש ובה קבע בית המשפט הנכבד, לאמור:

“הסוגיה המועלית בעתירה שלפנינו היא סוגיה עקרונית וחשובה. היא נוגעת לעקרון שלטון החוק, לטוהר המידות של נבחרי הציבור ולאמון הציבור במוסדות השלטון. משכך היא נוגעת לליבת ערכי היסוד שעליהם מושתתת שיטת המשפט שלנו.”

57. נדגיש כי בפסק הדין בעתירה בבג"ץ 8145/19 הנ"ל, קבע בית המשפט הנכבד כי העתירה נמחקת ולא נדחית, זאת אך ורק בשל היות העתירה באותה העת תאורטית ומוקדמת מדי. על כן, ככל שהסוגיה תובא לפתחו של נשיא המדינה כעת לצורך הכרעה בשאלת הטלת התפקיד על המשיב 2, הרי שזוהי העת וזהו הרגע למתן ההכרעה.

58. עוד בהתייחס לשאלת סמכות החובה והרשות של נשיא המדינה בהסתמך על לשון הוראות סעיפי חוק-יסוד: הממשלה, נביא מדבריו של פרופ' זמיר בספרו (י. זמיר, הסמכות המנהלית (כרך א'), תשנ"ו-1996, עמ' 225):

“לשון החוק כשהיא לעצמה, אינה מכריעה לסיווגה של סמכות, אם סמכות רשות ואם סמכות חובה, ובוודאי שאין היא מכריעה בנסיבות של מקרה מסוים....עצם השאלה אם סמכות מסוימת היא סמכות חובה או סמכות רשות, אינה מדויקת. הדיוק מחייב לומר, כי אין סמכות שהיא סמכות רשות ואף אין סמכות שהיא סמכות חובה. אלא מאי, בכל סמכות וסמכות יש רכיבים של חובה ורכיבים של רשות. בדרך כלל, בסמכות הקרויה סמכות חובה טמון גם שיקול דעת בשאלות מסוימות.”

59. העותרים יטענו כי בנסיבות המקרה הקיצוני שלפנינו, כאשר מתעוררות במלוא עוצמתן סכנות מהותיות וחסרות תקדים לשלטון החוק במדינה, באם יטיל הנשיא את תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת אשר הוגש נגדו כתב אישום חמור בעבירות שוחד, מרמה

והפרת אמונים, הופכת הסמכות להטלת תפקיד הרכבת הממשלה, בהכרח ובמלוא עוצמתה, לסמכות כזו אשר טמון בה מרכיב של שיקול דעת ובוודאי שאין מדובר בסמכות חובה להטלת תפקיד הרכבת הממשלה על נאשם בפלילים. ההכרעה בסוגיית מרכיב שיקול הדעת תלויה בתכלית ההוראה שבחוק היסוד, היינו, במהות ההסדרה אותה ביקש המחוקק ליצור. (וראה לשם השוואה, פסקה 17 לפסק דינו של הנשיא ברק בבג"צ 1605/94, טלסינמה בעמ ואח' נ' שרת התקשורת ואח', פ"ד נב(3) 803, בעמ' 812.).

60. אנלוגיה הפוכה, היינו, תמונת ראי, אם תרצו, למקרה שלפנינו, הוא המקרה בו סמכות הנחזית להיות סמכות שברשות, הופכת בפועל לסמכות חובה. מקרה כזה אנו מוצאים בהוראת סעיף 22(ב) לחוק היסוד, אשר העניקה לראש הממשלה סמכות להעביר שר מתפקידו. לכאורה המדובר בסמכות רשות, כלומר בסמכות שרשאי ראש הממשלה להפעיל בנסיבות הנראות לו מתאימות בשל טעמים פוליטיים או אישיים. עם זאת בפרשת דרעי נפסק, כי בנסיבות מסוימות עשויה להיות מוטלת על ראש הממשלה החובה להפעיל סמכות זו ולהעביר שר מתפקידו. כפי שנקבע בפרשת דרעי, סמכות ההעברה מהתפקיד נועדה:

"כדי לאפשר תגובה... בשל אירוע חמור שבו מעורב חבר הממשלה, כאשר האירוע, יהיה זה מעשה או מחדל, משליך על מעמדה של הממשלה, מראית פניה בעיני הציבור, יכולתה להנהיג ולשמש דוגמא, כשירותה להשריש אורחות התנהגות נאותות, ועיקר העיקרים כאשר הדבר משליך על אמון הציבור בשיטת הממשל והשלטון שלנו, בערכים שעליהם בנויה שיטתנו השלטונית והחוקית ובחובות של האזרח מן השורה הקמות ועולות מכך".

61. נזכיר כי בפרשת דרעי יוחס לשר דרעי "ביצוע עבירות חמורות שבטיבן, במהותן ובנסיבותיהן יש עימן מן הקלון", באופן דומה לעבירות המיוחסות למשיב מס' 2, הנאשם בעניינו. עוד נקבע שם כי אף שמדובר "רק" בכתב אישום, ולא בהכרעה שיפוטית, די בנסיבות העניין כדי לחייב את העברת השר מתפקידו. בהתייחס למשמעותו של כתב אישום קבע הנשיא שמגר בפסק הדין, לאמור:

"כתב אישום אינו פסק דין. הוא רק משקף מהו חומר הראיות לכאורה שנאסף על ידי התביעה הכללית. אולם, לצורך המשך כהונה בממשלה יש משמעות גם לראיות לכאורה שגובשו בכתב האישום, אשר עומד לפני הציבור עתה. יש נסיבות שבהן יש משמעות מבחינת הפעולה לא רק להכרעה שיפוטית חלוטה אלא גם לאופי המעשים המיוחסים לפלוני, כפי שהולבשו בלבוש הרשמי של אישום המוכן להגשה לערכאות". (שם, בעמ' 422-423.).

(ההדגשה לא במקור - הח"מ).

62. באופן דומה נפסק בפרשת פנחסי בעמ' 461, מפי השופט ברק (כתוארו אז), באשר לסגן שר, לאמור:

“ממעמד הנאמנות של ראש הממשלה, הממשלה וכל אחד משריה נגזרת חובתם לשקול אם להפסיק כהונתו של סגן שר אשר כנגדו גובש כתב אישום. המשך כהונתו...עשוי לפגוע באמון הציבור ברשויות השלטון, ועל כן על רשויות אלה לשקול עניין זה במלוא כובד האחראיות”.

63. יודגש כי הלכה זו חלה לא רק על סמכותו של ראש הממשלה להעביר שר מתפקידו, אלא גם על קביעת הרכב הממשלה בעת הקמתה ועל הפעלת הסמכות לצרף שר לממשלה. (ראה: א. רובינשטיין וב. מדינה, המשפט החוקתי של מדינת ישראל, (כרך ב'), תשס"ה-2005, בעמ' 840;). היינו, לא רק במצבי העברה מתפקיד אלא גם בעת הטלת תפקיד, כפי המצב בענייננו.

64. עוד בנוגע לנורמות הטמונות גם בהוראות הנחזות כנעדרות כל שיקול דעת, ניתן למצוא בפסק דינו של הנשיא שמגר בפרשת דרעי, בעמ' 416, שם נקבע כי התחייבות קואליציונית להימנע מהעברת שר מתפקידו (אשר ניתנה בשל החשש מפני פירוק הממשלה וסיכול מהלך ההסדרה עם הפלסטינים) אינה תקפה בנסיבות העניין, ואין בה כדי לשחרר את ראש הממשלה מחובתו להעביר שר מתפקידו בנסיבות בהן הדבר נחוץ לשם הבטחת אמון הציבור בשלטון. וכך בלשונו של הנשיא שמגר:

“כבילה הסמכות נוגדת את התכלית החקיקתית של הענקת הסמכות, לפיה נמסרת לראש הממשלה הסמכות להעביר מתפקיד, כאשר הנסיבות העולות לפניו מצדיקות או אף מחייבות זאת, ואין עליו סייג ואין לגביו תנאי, אלא הצורך הענייני להשתמש בסמכותו למטרתה”.

(ההדגשה לא במקור - ד.ה.).

(וראה: א. רובינשטיין וב. מדינה, המשפט החוקתי של מדינת ישראל, (כרך ב'), תשס"ה-2005, בעמ' 805, 841;)

65. הכרעה שיפוטית זו בפרשת דרעי, חלה ותקפה היטב בענייננו. ממנה עולה בבירור כי הוראת סעיף 9(א) לחוק היסוד, אשר עשויה לכאורה להיות נחזית כהוראה נטולת שיקול דעת, חייבת להיות מופעלת בהסתמך על התכלית החקיקתית העומדת ביסוד הענקתה, היינו על הצורך בשמירת שלטון החוק, שמירת אמון הציבור ברשויות השלטון, שמירת דמותה המוסרית של המדינה ושמה בין העמים, על חובת הנאמנות של משרתי הציבור לציבור, על חובת ההימנעות מהימצאות במצבי ניגוד עניינים של נבחרי הציבור בין האינטרס האישי לאינטרס הציבורי, על החובה להימנע מלהטיל את התפקיד הרם ביותר במדינה על אדם

המצוי בנבצרות פיזית ונפשית לביצוע התפקיד, על אמינותם ומהימנותם של נבחרי הציבור ועל שמירת ערכי היסוד של השיטה החוקתית והמשפטית של מדינת ישראל.

66. עיון במעשים בהם מואשם המשיב מס' 2 (כמפורט בסעיפים 36-48 לעיל), לא מותיר ספק בדבר ההשלכות מרחיקות הלכת לדמות השלטון בישראל, למראית פניה של הממשלה בעיני הציבור, ליכולתו של העומד בראשה להנהיג ולשמש דוגמא ולהשריש אורחות התנהגות נאותות ובראש ובראשונה לאמון הציבור בשיטת הממשל והשלטון בישראל. העומד בראש ממשלת ישראל אמור לשמש כמופת לכלל משרתי הציבור, אשר נושאים אליו את עיניהם כמו גם לציבור בכללותו.

עצם האפשרות שאדם הנאשם בעבירות פליליות חמורות יכהן כראש הממשלה היא כשלעצמה בגדר מסר קטלני למאבק בשחיתות השלטונית. הדבר עומד בסתירה חזיתית קשה וברורה לסמכותו לפטר שרים, כאשר הדבר מתחייב, שכן אין זה סביר כי יורה על פיטוריו של שר בגין מעשה הנופל בחומרתו מזה שמיוחס לו-עצמו. החומרה והסכנה שבדבר גדולות שבעתיים בהינתן הימצאותה של מדינת ישראל במצב של שעת חירום מתמדת, אשר מקנה בידי העומד בראש הממשלה סמכויות רחבות ביותר וחריגות מאין כמותן ובעיקרן הסמכות לחוקק.

יש לזכור בעניין זה כי מיום שהוגש נגדו כתב האישום החמור ועד עתה, שימש המשיב 2 בתפקיד ראש ממשלת מעבר, וזאת אך ורק על שום העיקרון האוסר קיומו של וואקום שלטוני. לפיכך שונים הדינים בתכלית בעניין זה לעומת ביחס לנורמות המתחייבות ביחס לראש ממשלת ישראל.

השלכות הגשת כתב האישום וניהול המשפט משליכות בהכרח גם על עצם יכולתו של העומד בראש המדינה להמשיך ולנהל אותה, בעודו מנהל במקביל את משפטו הפלילי הסבוך והמורכב, אשר טמון בו אף סיכון עצום לחירותו האישית, ואת ניגוד העניינים הבלתי נמנע בו מצוי הנאשם בין תפקידו הציבורי לבין האינטרסים הפרטיים שלו כנאשם בפלילים, במידה ויוטל על אדם שכתב אישום חמור מסוג זה הוגש נגדו, תפקיד הרכבת ממשלה בישראל, וזאת בין אם מכח הוראת סעיף 7(א), 9(א), או 10(ב) לחוק היסוד ובין אם בכל דרך אחרת.

67. כל אדם נורמטיבי, המכבד את עקרון שלטון החוק ואת החובה לפעול בהתאם לחוק, מזדעזע ומביע שאט נפש ודחייה עמוקה נוכח הפעולות והמעשים המיוחסים למשיב מס' 2 בכתב האישום. התמונה המתגלה מתיאור מעשיו והתנהלותו של המשיב מס' 2 בכתב האישום הינה של עבריין לכאורה, הלוקח שוחד מאנשים (פעולה שאין חמורה ממנה בתחום השחיתות השלטונית), תוך ניצול ושימוש אסור במשאבי ציבור יקרים, אשר הופקדו ברשותו בנאמנות מתוקף מעמדו הרם כראש ממשלה וכשר בישראל, תמורת תועלות אישיות, טובות הנאה וסיקורים תקשורתיים אישיים ובנוסף לכך אף ב"מתן תמורה" עבור השוחד, לטובת הנותן, בניגוד לטובת הציבור שהוא חב לו חובת אמונים ובאופן הפוגע קשות בציבור.

אדם המפר לכאורה את אמונו של הציבור, לשם השגת אינטרסים וגחמות אישיות ופועל תוך ניגודי עניינים.

אדם אשר מנצל לכאורה את מעמדו הרם ואת כוח השררה שהופקד בידיו בנאמנות מטעם הציבור, תוך שהוא פוגע ביודעין וללא הרף באינטרסים ציבוריים כבדי משקל כגון טוהר הבחירות, חופש העיתונות, ולמעשה "משחך" במשאבי הציבור כרצונו ולתועלתו האישית הכלכלית והמשפחתית.

אדם אשר מסתיר ביודעין ניגודי עניינים שיש לו מול גורמים הנהנים מההטבות הרגולטוריות שהוא מרעיף עליהם.

אדם הפועל להשגת שליטה עבור עצמו באמצעי התקשורת המרכזיים במדינה, כדי לסרס את העיתונות הכתובה ואת המדיה התקשורתית בכללותה, במטרה להכשיל אותה בתפקידה החשוב ככלב השמירה של הדמוקרטיה והכל בכדי שתהפוך לכלי שרת ולמכשיר תעמולה בידי ותוך שתמשיך ותתחזה להיות תקשורת עצמאית ואתית. אדם המטעה ביודעין את הגורמים האמונים על הסדרת ניגודי העניינים שלו כעובד ציבור בכיר, ובכך הוא מרמה ומפר אמונים באופן המביא לפגיעה מהותית בתקינות פעולותיו של המנהל הציבורי, בטוהר המידות של עובדי הציבור ובאמון הציבור בעובדי הציבור וכל זאת באופן שיטתי ומתמשך במשך כעשור.

68. כל זאת מבלי לפגוע בחזקת החפות העומדת לנאשם, אלא אך ורק כדי ללמד על ההשלכות הציבוריות אשר תהיינה להטלת התפקיד הרם ביותר על אדם זה, כפי הנלמד מהראיות המנהליות אשר התגבשו לכדי כתב אישום חמור נגד המשיב מס' 2.

69. בבואנו לשקול את הנורמות הבסיסיות ואת ערכי היסוד של שיטת המשפט, אשר הם העומדים ביסוד כל דברי החקיקה, ברור כי אילו היה מדובר בכתב אישום בעבירות קשות של קלון מתחום היחסים בין אדם לחברו (כגון עבירות שוד, הריגה, אונס או חלילה רצח) מחובתו של נשיא המדינה היה לשקול שיקולים נורמטיביים מתחום טוהר המידות ושלטון החוק, בטרם יטיל על אותו חבר כנסת את תפקיד הרכבת הממשלה, וכי שיקולים אלו היו גוברים על רצון הבורח ועל כל היתכנות קואליציונית להרכבת ממשלה, תהא אשר תהא. העותרים יטענו כי בהתאם לכך ובדיוק מכח אותם עקרונות יסוד, המהווים את ליבת ערכי היסוד עליהם מושתתת שיטת המשפט הישראלית, מתחייב כי נשיא המדינה ישקול את אותם שיקולים נורמטיביים מתחום טוהר המידות ושלטון החוק, באופן שימנע את הטלת תפקיד הרכבת ממשלה על חבר הכנסת המשיב 2, הנאשם בעבירות חמורות שיש עמן קלון, לרבות העבירה החמורה ביותר בתחום השחיתות השלטונית, היא עבירת השוחד.

70. ההכרעה בעתירה שלפנינו מזמנת לבית המשפט הנכבד מצב דברים נדיר וחריג ביותר. מצב זה נובע, למצער, מהעובדות יוצאות הדופן, אשר טרם נראו במדינת ישראל בכל 71 שנותיה, כאשר אדם המכהן בתפקיד ראש ממשלה מזה 10 שנים ברצף ו-13 שנים במצטבר, ועומד בראש ממשלת מעבר בעת הגשת כתב האישום נגדו, מואשם בעבירות קשות ביותר שיש

עמן קלון, לרבות בעבירת השוחד. במצב דברים זה מבקש המשיב 2 להמשיך ולאחוז בשלטון במדינה, תוך שהוא נאבק בכל דרך ובכל אמצעי, מזה למעלה משנה לשם שמירת תפקידו כראש ממשלת מעבר ומכהן ללא מנדט ציבורי, והכל כדי למלט עצמו מאימת הדין. לשם כך גרר המשיב 2 את כל אזרחי ואזרחיות מדינת ישראל לשלוש מערכות בחירות, אשר במהלכן הוא מקפיד לזרוע הרס עצום, הולך וגובר, במערכות האכיפה והמשפט במדינה. באמצעות עושי דברו ושרים בממשלת המעבר שבראשותו פועל המשיב 2 לליבוי הביזוי וההסתה של הציבור במדינת ישראל כלפי בית המשפט העליון, שופטי בית המשפט העליון ונשיאת בית המשפט העליון, והכל במטרה להחליש את הרשות השופטת באופן שישרת את האינטרסים האישיים שלו, הנובעים ממצבו המשפטי הסבוך.

71. למול ליבת ערכי היסוד שעליהם מושתתת שיטת המשפט הישראלית מצויים אנו במצב בו למרות כתב האישום החמור שהוגש נגד המשיב 2, עומד המשיב 2 בראש המפלגה אשר זכתה במספר המנדטים הגדול בבחירות לכנסת ה-23 והוא המועמד השני בתור, אחרי המשיב 3, אשר קיבל את מרבית המלצותיהם של נציגי הסיעות בכנסת להרכבת ממשלה (58 ממליצים).

אין כל ספק כי לפנינו מצב דברים נדיר וחריג ביותר המחייב הכרעה שיפוטית יוצאת דופן ואמיצה.

ההליך הדמוקרטי ורצון הבוחר למול טוהר המידות של נבחרי ציבור

72. בהתייחס להתנגשות לכאורה בין רצון הבוחר וההליך הדמוקרטי בבחירות לבין פסילת נבחרי ציבור בשל חשדות לכאורה להתנהגות פלילית והשלכותיה על קבלת ההחלטה השיפוטית, מבהיר פרופ' י. זמיר בספרו, הסמכות המנהלית (כרך א'), תשנ"ו-1996, בעמ' 597:

“אמנם בית המשפט חייב, מתוך התחשבות בעיקרון הדמוקרטי של רצון הציבור, לנהוג זהירות מיוחדת כאשר הוא מתבקש לפסול נבחר ציבור בשל התנהגות פלילית, אך העיקרון הדמוקרטי אינו מצדיק התעלמות משיקולים ערכיים של אמון הציבור וטוהר המידות שהם חלק מן העקרונות הדמוקרטיים. לכן, אין זה נכון לומר כי העיקרון הדמוקרטי מכשיר כל מינוי של כל אדם לכל משרה, יהיה הכתם המוסרי על אותו אדם אשר יהיה, ובלבד שברגע הנכון הורמו מספיק ידיים בעד המינוי.” (ההדגשה לא במקור - הח"מ).

עוד מוסיף פרופ' זמיר שם:

“לגבי נבחר ציבור עשוי להיווצר ניגוד בין שני אינטרסים ציבוריים: אינטרס אחד הוא לאפשר לציבור להיות מיוצג כרצונו, על ידי מי שזכה בבחירות לאמונו.

אינטרס שני הוא לשמור על רמה מוסרית של נבחרי הציבור ועל תדמית הולמת של המוסדות הנבחרים.

תפקיד המשפט הוא לאזן בין שני אינטרסים אלה. תפקיד זה נחלק בין הכנסת לבין בית המשפט.”

73. בעש"מ 4123/95, אור נ' מדינת ישראל נציב שירות המדינה, פ"ד מט(5) 184, בעמ' 191 קובע הש' זמיר כי מבחינה מסוימת יש מקום להקפיד עם נבחר ציבור אפילו יותר מאשר עם עובד ציבור, שכן "מי שנבחר על ידי העם צריך לשמש מופת לעם, נאמן לעם וראוי לאמון שהעם נתן בו". (וראה גם דברי כב' הש' ברק בפרשת פנחס).

בית המשפט קובע קריטריונים לבדיקת חומרת הפגיעה בטוהר המידות: משך הזמן מאז שבוצעו המעשים, חומרתם, כמותם, סוג המשרה, סוג העבירות וזיקתן למשרה, מידת השליטה, הפיקוח, ההכוונה, ההדרכה והפיקוד על אחרים.

74. עוד יש לזכור כי בישראל לא מתקיימת שיטת הבחירה הישירה לתפקיד ראש הממשלה, אלא שיטת הבחירות היחסיות, במסגרתה בוחרים ברשימת מועמדים, (כפי שאף מצא לנכון להזכיר בית המשפט הנכבד בעמ' 8 לפסק דינו בבג"ץ 8145/19 הנ"ל). רשימת מועמדי הליכוד, אשר בראשה עומד המשיב 2, אמנם זכתה ב-36 מנדטים בבחירות לכנסת ה-23, אך אין הדבר מלמד בהכרח ובאופן ישיר ופוזיטיבי על רצונה של הבוחרת/ת ברשימת מועמדים זו כי דווקא המשיב 2 הוא המועמד המועדף עליו/ה לתפקיד הרכבת הממשלה.

הא ראייה שבמסגרת הבחירות המקדימות לראשות מפלגת הליכוד לפני הבחירות לכנסת, זכה מועמד אחר (ח"כ גדעון סער) ב-27.5% מסך קולות הבוחרים שהשתתפו בבחירות אלו. עובדה זו מלמדת בבירור כי גם בקרב בוחרים רשימת הליכוד לכנסת ישנם רבים שבחרו במפלגה למרות עמידתו של המשיב 2 בראשה ולא דווקא בשל עובדה זו.

75. כמו כן, ומכח קל וחומר, נכון הדבר שבעתיים ביחס לבוחרים המפלגות האחרות הנמנות על "גוש הימין", אשר בוודאי רבים וטובים מהם, אשר אין לדעת את מספרם, הצביעו למפלגה בה הם תומכים, לאו דווקא בשל רצונם כי הממשלה שתקום תהיה בראשותו של המשיב 2 העומד למשפט פלילי, אלא בשל עמדותיהם בנושאים מדיניים, ביטחוניים, דתיים, כלכליים ואחרים ויתכן כי רבים מהם אף קיוו ועודם מקווים כי בסופו של יום יוחלף מועמד זה לראשות הממשלה במועמד אחר, אשר אינו מואשם בעבירות פליליות חמורות שיש עמן קלון.

כל זאת אין לדעת. רק עובדה אחת היא בוודאות נכונה והיא - שמספר המנדטים שקיבלה רשימת הליכוד ובוודאי מספר המנדטים שקיבל "גוש הימין" אינו מלמד באופן ישיר ופוזיטיבי על "רצון הבוחרת/ת" במועמדותו של המשיב 2 לתפקיד ראש ממשלה בישראל.

76. עוד חשוב לציין בעניין זה כי מתוצאות הבחירות אין להסיק באופן פוזיטיבי ובמישרין כי "רצון הבוחר" היה להעמיד נאשם בתפקיד ראש הממשלה, שכן לבחירה עשויות להיות סיבות רבות נוספות. כך למשל, קשה לאמוד את מספר הבוחרים אשר הלכו שולל אחר תעמולת הכזב לפיה נוהל נגד הנאשם ציד מכשפות פוליטי כדי להפילו מהשלטון, או את מספרם של הבוחרים אשר סברו כי בשל חזקת החפות ואופן ניסוחו של חוק היסוד (סעיף

18 המתיר כהונת ראש ממשלה מכהן עד הרשעה) אין להביא בחשבון לצורך הבחירה את הראיות המנהליות שגובשו בכתב האישום.

77. אם לא די בכל אלו, הרי שהסיבה המובהקת ביותר המלמדת על כך שרצון הבוחר הינו שלא להתיר לנאשם בפלילים לשמש בתפקיד ראש הממשלה במדינת ישראל, היא זו:

במסגרת המו"מ הקואליציוני שניהל המשיב 3 עם המשיב 2, במסגרת הימים שעמדו לרשות המשיב 3 להרכבת ממשלה, הפר המשיב 3 את הבטחת הבחירות העיקרית שנתן לכל בוחריו - לא לשבת בממשלה בראשותו של המשיב 2 הנאשם בפלילים בעבירות עם קלון. 1,220,381 בוחרים רשימת כחול-לבן וסך כל 2,332,733 בוחרים הגוש המכונה "גוש המרכז-שמאל", התייצבו בקלפי כל אחד ואחת מהם כאשר רצונם המובהק, והיחידי המשותף לכולם, אותו ביקשו להביא לידי ביטוי בהצבעתם, הוא שבראש ממשלת ישראל לא יעמוד אדם אשר תלוי ועומד נגדו כתב אישום חמור בעבירות שיש עמן קלון, בשלוש פרשות שונות של שחיתות שלטונית. כך ולא אחרת.

78. מכח התחייבותו של המשיב 3 שלא לכהן בממשלה בראשותו של המשיב 2 ואך ורק בהתבסס עליה, המליצו 61 חברי כנסת בפני נשיא המדינה על ח"כ גנץ כמועמד הבלעדי לתפקיד ראש הממשלה.

מכאן שרצונם המובהק של רוב הבוחרות והבוחרים בישראל עולה בקנה אחד עם הדין אשר עליו מתבקש בית המשפט הנכבד להצהיר בעתירה זו, היינו הדין הקובע כי אין להתיר לנאשם בעבירות שיש עמן קלון לשמש בתפקיד ראש ממשלת ישראל.

79. לאור כל האמור מתבקש בית המשפט הנכבד לפעול בדחיפות ולקבוע את הדין החל בנוגע לכהונת נאשם בעבירות פליליות שיש עמן קלון, בתפקיד ראש הממשלה במדינת ישראל.

ערכי היסוד של שיטת המשפט כפי שמשקפים מפסיקותיו הענפות של בית המשפט העליון

80. בפרשות דרעי ופנחסי, חויב ראש ממשלה להעביר מתפקידו שר וסגן שר, בהתאמה, בשל האישומים שהוגשו נגדם בעבירות שיש עמן קלון. בפסיקותיו בפרשות אלו קבע בית משפט נכבד זה כי במצבים בהם מעורב הנאשם במעשים או מחדלים המשליכים על מעמדה של ממשלת ישראל, על מראית פניה בעיני הציבור ועל יכולתה להנהיג ולשמש דוגמה ובראש ובראשונה כאשר הדבר משליך על אמון הציבור בשיטת הממשל והשלטון בישראל, חלה החובה שלא לאפשר את כהונתו של הנאשם כשר וכסגן שר.

81. כך קבע הנשיא שמגר בפרשת דרעי:

"כל נבחר וכל נושא משרה הוא משרתו של הכלל (בג"צ 142/70, שפירא נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי-הדין, ירושלים). בהפעלת כוחו למנות ובהפעלת כוחו להעביר מן התפקיד פועל בעל הסמכות כנאמן הציבור (בג"צ 4566/90 דקל נ' שר האוצר ואח'). כפי שהסברנו לא אחת, משמעות הדבר היא כי סמכות המינוי או

ההעברה מהתפקיד מן הראוי שיופעלו בהגנות, ללא שיקולים זרים ולטובת הציבור...יש נסיבות שבהן עולה המסקנה - גם לגבי סמכות שבשיקול-דעת - כי הימנעות מהפעלת הסמכות היא בלתי סבירה במידה היורדת לשורשו של עניין (בג"צ 596/75, מכבי תל-אביב אגודה לספורט ולהתעמלות ואח' נ' רשות השידור; בג"צ 542/76, 103/77 קונסורטיום איטנרנשיונל נ' מנכ"ל משרד התקשורת, בעמ' 483). כדי ליישם זאת לסוגיה שלפנינו: **סמכות הרשות הופכת לסמכות שבחובה, כאשר הנסיבות העובדתיות הן כאלה שערכי היסוד של השיטה החוקתית והמשפטית שלנו הופכים את אי-הפעלתה של הסמכות לבלתי סבירה באופן היורד לשורשו של עניין.**

חוסר סבירות היורד לשורשו של עניין פוסל החלטתה של רשות מינהלית (ראה: בג"צ 297/82). הוראת החוק האמורה נועדה גם כדי לאפשר תגובה, בצורת **העברה מן התפקיד, בשל אירוע חמור שבו מעורב חבר הממשלה, כאשר האירוע, יהיה זה מעשה או מחדל, משליך על מעמדה של הממשלה, על מראית פניה בעיני הציבור, יכולתה להנהיג ולשמש דוגמה, כשירותה להשריש אורחות התנהגות נאותות, ועיקר העיקרים, כאשר הדבר משליך על אמון הציבור בשיטת הממשל והשלטון שלנו, בערכים שעליהם בנויה שיטתנו השלטונית והחוקית ובחובות של האזרח מן השורה הקמות ועולות מכך**. לשם הסרת ספק אוסיף, כי האמור כאן אינו מתייחס לנורמות מוסריות שהן חסרות יסוד בדין. מדובר על המשפט החל אצלנו, אשר לפיו אי הפעלת סמכות המוקנית לבעל משרה הופכת את מחדלו, בנסיבות נתונות, לבלתי סביר באופן קיצוני. זוהי מסקנה שבדין ולא מסקנה המעוגנת רק בערכים ערטילאיים מופשטים שאין להם יסוד בחוק, כפי שעלול היה להשתמע מתוך חלק מן הטיעונים שהושמעו לפנינו. לפנינו דובר רבות על כך שהממשלה נשענת על אמון הכנסת, וכי בכך ניתן ביטוי טרנסנדנטי לאמון של הציבור הרחב בממשלתו. הדבר מקובל עליי....

אם יכהן בממשלה שר שהוגש נגדו כתב-אישום המאשימו בלקיחת שוחד במאות אלפי שקלים ובשימוש לרעה, באופנים אחרים, במשרות שלטוניות, תהיה לכך השלכה מרחיקת לכת על דמות השלטון בישראל, על תום-לבו ועל הגינותו. עניין זה משליך במישרין על שאלת הסבירות, לפי הוראותיו של הדין...."

(שם, בעמ' 421;).

(ההדגשות אינן במקור - ד.ה.).

82. בשורת פסקי דין חזר בית המשפט והדגיש את העיקרון העומד ביסוד הלכה זו לפיה הגינות, יושר לב וטוהר המידות הינן תכונות מובהקות והכרחיות באיש ציבור ובמיוחד בכזה העומד בראש רשות שלטונית. בלא תנאי יסוד אלו, יפגע אמון הציבור ברשויות השלטון ובנבחרי העם ובלא אמון העם במנהיגיו "יפרע העם ותאבד הממלכה". כך סיכם זאת בית המשפט בבג"צ 103/96 ע"ד יוסף פנחס כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ 4, 309, בעמ' 326-327, לאמור:

"נבחר הציבור הינו שליח הציבור, וכאותו שליח ציבור האומר להיות פה לקהל ומציג עצמו כעני ממעש, נרעש ונפחד, כן הוא נבחר הציבור: משלו אין לו ולא כלום וכל אשר ברשותו ובהחזקתו - משל הקהל והקהילה הוא. הגינות, יושר לבב וטוהר המידות הינם סימני היכר מובהקים שניתן בנבחר ציבור ראוי לשמו, ותכונות נפש אלו הן עמוד האש ועמוד הענן שיוליכו את נבחר הציבור הדרך. רק כך יוכל פרנס לנהג כראוי קהילה שבחרה בו לנהגה, ורק כך יזכה נבחר הציבור באמון הקהל. וכולנו ידענו כי באין אמון של הקהילה במנהיגיה, ייפרע עם ותאבד ממלכה. וככל שנעלה במעלה המנהיגות כן נתבע ממנהיגי הקהילה ביתר כי יקרנו יושר ואמת. ראו, למשל, עש"מ 4123/95 אור נ' מדינת ישראל, מפי השופט זמיר, והאסמכתאות - שהוא מזכיר. קדמונים אמרו: QUOD LICET IOVI NON LICET BOVI -

דבר המותר ליופיטר אינו מותר לפר. ואילו לענייננו איפכא מסתברא: עם מנהיגים ועם בכירים נקפיד ביתר."

83. על המשקל הרב שיש לתת לשיקול בדבר הפגיעה הקשה שתגרם לאמון הציבור במערכת השלטון עמד כב' הש' ברק (כתוארו אז), בבג"צ 6163/92, אייזנברג ואח' נ' שר הבינוי והשיכון ואח', פ"ד מז(2) 229, ("פרשת גינוסר"), (שם, בנסיבות של מינוי אדם בעל עבר פלילי בעבירות שיש עמן קלון למשרה ציבורית), בעמ' 266, לאמור:

"אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית, ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור, כי משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר ונקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו..... אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור והוא המאפשר להן למלא את תפקידן. מינויו..... פוגע באינטרסים החיוניים של השירות הציבורי. הוא פוגע בביצוע הראוי של התפקיד. הוא פוגע בסמכותו המוסרית והאישית של בעל התפקיד ובכוחו לשכנע ולהנהיג. הוא פוגע באמון שהציבור הרחב רוחש לרשויות".

עוד נקבע בפסק דין זה, לאמור:

"....ככל שהמשרה היא בכירה יותר, כן יש ליתן משקל כבד יותר לשיקול בדבר עבר פלילי. בכירותה של המשרה נקבעת לא רק על-פי מבחנים פורמליים של דרגה ותקן, אלא גם על-פי מידת הזיהוי שהציבור מזהה את נושאה עם השירות הציבורי עצמו, ועל-פי מידת הנזק שייגרם לאמון הציבור בשירות הציבורי אם המינוי יצא לפועל".

84. בבואנו לבחון את סבירות שיקול הדעת בנוגע להטלת תפקיד נבחר הציבור הרם ביותר ברשות המבצעת, בעל האמצעים והכוחות העצומים ביותר במדינה, אשר חולש ושולט על כל משרדי הממשלה, ברי כי לאור מבחני הפסיקה וערכי היסוד של שיטת המשפט הישראלית, אין במשבר העולמי שנוצר בשל נגיף הקורונה, אשר בגינו הכריזה הכנסת ביום 17.2.20 על מצב חירום לפי סעיף 38 לחוק-יסוד: הממשלה עד ליום 17.6.20. (ההכרזה על מצב חירום פורסמה ביי"פ 8714, ב' באדר התש"ף, 27.2.20) כדי להוות שיקול אשר עשוי להטות את הכף כנגד כלל השיקולים כבדי המשקל המפורטים בעתירה, כך שיצדיק סטייה מהותית מכל ערכי היסוד, מכללי הכשירות האוסרים הימצאות במצב ניגוד עניינים (עליהם יורחב בסעיפים 123-137 להלן) ומטיעוני הנבצרות הפיזית והנפשית של הנאשם בפלילים בעבירות כה חמורות, כפי שיפורט בהמשך.

85. על יסוד פרשת דרעי ופרשת פנחסי, אשר עסקו בטוהר המידות בשירות הציבורי, השריש בית משפט נכבד זה נורמות ציבוריות ראויות בשאלת כהונתם של נושאי משרות בנסיבות בהן דבק קלון בפעילותם, כאשר הוגש נגדם כתב אישום בעבירה שיש עמה קלון.

86. לפיכך, יטענו העותרים כי מכח הלכות דרעי ופנחסי, אשר חייבו ראש ממשלה להעביר מתפקידו שר וסגן שר, בהתאמה, בשל האישומים שהוגשו נגדם בעבירות שיש עמן קלון,

מתחייב לקבוע בעתירה שלפנינו כי בעת הפעלת סמכותו מכח סעיפים 7(א), 9(א) או 10(ב) לחוק היסוד, לא יטיל נשיא המדינה את תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות שיש עמן קלון. הדבר אף מתחייב ביתר שאת מכח קל וחומר, כאשר בפרשות דרעי ופנחסי נקבעו הוראות נורמטיביות אלו ביחס לשר וסגן שר, ואילו בענייננו המדובר בהטלת תפקיד הרכבת ממשלה, היינו תפקיד ראש וראשון לשרי מדינת ישראל - הוא תפקיד ראש הממשלה ובאופן זהה ממלא מקום ראש הממשלה.

87. בבג"ץ 4921/13, אומץ אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי נ' ראש עיריית רמת השרון (14.10.13), (להלן - "בג"ץ ראשי ערים), נקבע כי יש להחיל אמות מידה דומות לאלו שהוחלו בפרשות דרעי ופנחסי גם על ראשי רשויות מקומיות, וזאת אף כאשר מדובר במי שנבחר בבחירות ישירות על ידי הציבור ולא "רק" כמינוי לתפקיד שר או סגן שר. עניינו הרואות כי על אף שהמדובר במצב בו נבחר ראש רשות מקומית בבחירות ישירות, כאשר רצון הציבור הינו המזוקק והמדויק ביותר, נקבע כי אין להתיר את כהונתו בשל הפגיעה בטוהר המידות.

וכך קבע בית המשפט בעניין זה:

"יש דמיון בין ראשי הרשויות המקומיות לבין ראש ממשלה, בתקופה בה נבחר ראש הממשלה בבחירה ישירה..... ראשי העיריות עומדים בראש העשייה הציבורית העירונית. הם נוטלים חלק בהחלטות אינדיווידואליות, לעתים מזומנות החלטות שיש להן השפעה רבת עוצמה על כיסי הבוחרים ואחרים. צומת ההכרעות בראשו עומדים ראשי העיריות מעמיד אותם בנקודה רגישה, החשופה לפגיעה בטוהר המידות. (ההדגשות לא במקור - הח"מ).

לפיכך קבע בית המשפט כי את עובדת בחירתם של ראשי הערים בבחירות ישירות בקלפי, (היינו, את רצון הבוחר כאשר הוא מזוקק ומדויק, בשונה מבמקרה שלפנינו - בבחירות יחסיות), אל מול עקרון שלטון החוק, טוהר המידות ואמון הציבור בנבחרינו, נדרש לשקלל באופן הבא:

"בענייננו, כאמור, עסקינן בכהונה במשרה ציבורית מכוח בחירות, במישורין. בנסיבות אלה, משקלה של הזכות לבחור ולהיבחר, אל מול השיקולים האחרים הצריכים לעניין ובראשם אמון הציבור ברשויות השלטון - אולי גבוה יותר. אולם, למרבה הצער התופעה של הגשת כתבי אישום נגד ראשי רשויות מקומיות התגברה, התגברה עד למאוד. בסופו של יום, בהתחשב בשיקולי שלטון החוק, טוהר המידות ואמון הציבור בנבחרינו, ואף בכך שכאמור מעמד של ראשי עיריות אינו כשל חברי כנסת, דומה כי יש להחיל אמות מידה דומות לאלה שהוחלו בפרשות דרעי-פנחסי, גם על נבחרי ציבור ברשויות המקומיות. (ההדגשות לא במקור - הח"מ).

88. ענינו הרואות כי אף בשים לב למשקלה של הזכות לבחור ולהיבחר, ואפילו בבחירות ישירות ממש, אין בכך כדי לשנות לעניין החלתן של אמות המידה כפי שנקבעו בפרשות דרעי ופנחסי גם על נבחרי ציבור, אפילו כאשר מדובר בנבחרי ציבור העומדים בראש הרשות המקומית ואפילו שנבחרו בבחירות ישירות. משמע, ערכי היסוד שנקבעו בפסיקה הן הנורמה השיפוטית שנדרש להחילה. בין אם מדובר במינוי למשרה ובין אם מדובר בבחירתו של מועמד. קל וחומר מחייבת הלכה זו במקרה שלנו, כאשר בחירתו של המשיב

2 לא נעשתה כבחירה ישירה אלא כמועמדות הנובעת מהיותו עומד בראש רשימת מועמדים לכנסת.

89. עינינו הרואות כי גם בהעדר עילות פסילה סטטוטוריות לנבחרי ציבור לכהונתם, הרי שמכח עקרונות המשפט הציבורי יש לצקת את עילות הפסילה הרלוונטיות.

90. ההלכה שנתגבשה בדבר הבחנה בין דיני הפסלות הסטטוטוריים לבין עילות המשפט הציבורי המחייבות העברת נושא משרה מכהונתו פורטו בפסק דינה של כב' השופטת א' פרוקצ'יה (בדן יחיד) ב-בש"פ 5816/09, מדינת ישראל נ' זגורי (9.9.2009), וכך נקבע:

"התפיסה לפיה יש לראות ברשימת פסלויות לכהונה של נבחר ציבור, המפורטת בדבר חקיקה, משום רשימה סגורה שאין בלתה, לא נתקבלה בהלכה הפסוקה. בשורה של פסקי דין בהקשרים שונים נקבע, כי עילות פסילה לכהונה של נבחרי ציבור, המפורטות במעשי חקיקה, אינן ממצות, ועשויים להתקיים תנאים ונסיבות, החורגים מעילות הפסילה הסטטוטוריות, שבהתקיימם, המשך כהונתו של נבחר ציבור בתפקידו הנבחר עשוי לעמוד בסתירה לעקרונות המשפט הציבורי, ולחייב את סיום כהונתו. פסילת אדם לכהונה מכח עילות כלליות של המשפט הציבורי עשויה להישען על עקרונות הסבירות, ההגיונות, וחובת ההגנה על אמון הציבור בנבחרי. עקרונות אלה עשויים להצדיק במקרים ספציפיים הפסקת כהונתו של נבחר ציבור, הנאשם בפלילים, גם אם טרם הורשע, ובטרם נקבע כי העבירה שעבר נגועה בקלון."

91. העותרים יטענו כי אם לצורך הפסקת כהונתו של נבחר ציבור הנאשם בפלילים טובה הלכה זו, הרי שמכח קל וחומר נכונים ומחייבים הדברים בהתייחס להטלת תפקיד על ידי נשיא המדינה או לחילופין קביעה שיפוטית נורמטיבית באשר לכהונה בתפקיד, כפי המקרה שלפנינו.

92. זו המסקנה המשפטית הברורה והנחרצת העולה מכל האמור והיא גם המסקנה היחידה העולה בקנה אחד עם השכל הישר. שהרי אין כל היתכנות רציונלית לאפשרות החזרתו של אדם, אשר קיימות ראיות מינהליות למכביר אודות התנהלותו האישית והציבורית המושחתת, המלמדות בבירור כי הוא נגוע מזה שנים ארוכות בשחיתות שלטונית קשה ומובהקת, אל "זירת הפשע", בדמות האדם שירכיב את ממשלת ישראל או האדם שיכהן בתפקיד ראש ממשלת ישראל בכל דרך שהיא.

המעשים המיוחסים למשיב 2 היו מונעים אדם מלשמש בתפקיד מפקד זוטרי בצבא, בתפקיד כלשהו בגופי המודיעין וכן בכל תפקיד זוטרי אחר המצריך ניהול קופה קטנה (בין אם ציבורית או פרטית) ואף מביאים להדחה מכהונה באחד מתפקידים אלה. לפיכך, הפקדת התפקיד החשוב והרם ביותר במדינה, של ראש הרשות המבצעת, האדם הממנה את כל שרי ממשלת ישראל וכן גורמים שלטוניים רבים נוספים ועומד בראש ההיררכיה השלטונית במדינה כולה, בידי אדם הנאשם בעבירות שוחד, מרמה והפרת אמונים, תהיה בגדר פשיטת רגל ערכית מוחלטת עבור מדינת ישראל כולה.

מסקנה זו מתחייבת באופן ברור וחד משמעי אף מכח קל וחומר, לאור ההלכה שנקבעה בפרשת **דועי**, שהרי כפי שקבע הנשיא שמגר בעמ' 421 לפסק הדין:

אם יכהן בממשלה **שר** שהוגש נגדו כתב-אישום המאשימו בלקיחת שוחד במאות אלפי שקלים ובשימוש לרעה, באופנים אחרים, במשרות שלטוניות, תהיה לכך השלכה מרחיקת לכת על דמות השלטון בישראל, על תום-לבו ועל הגינותו...".

(ההדגשה לא במקור - הח"מ).

לפיכך, אין חולק כי כאשר עסקינן במשרת **ראש הממשלה**, היא המשרה הרמה ביותר, של הגורם הבכיר ביותר ברשות המבצעת, העומד כראש וראשון לכל שרי המדינה, הרציונל העומד ביסוד הלכה פסוקה זו הינו חזק שבעתיים ומחייב ביתר תוקף פסיקה כמבוקש בעתירה זו.

מכח טיעון זה ובתמונת היפוך לו, הרי שהימנעות מקבלת הכרעה שיפוטית כמבוקש בעתירה, משמעה ריקון ואיון מכל תוכן של כל ההלכות הפסוקות בנות עשרות השנים, אותם קבע בית משפט נכבד זה, בכל הנוגע לפסילת כהונתם של נבחרי ציבור, שרים וסגני שרים, אשר הוגש נגדם כתב אישום בעבירות פליליות שיש עמן קלון. זאת באנלוגיה ועל משקל הפתגם מן התלמוד הבבלי לפיו: "אם בארזים נפלה שלהבת - מה יעשו אזובי קיר?".

לאור כל האמור הרי שעצם המחשבה בדבר התרת העמדתו של נאשם בפלילים בעבירות חמורות שיש עמן קלון בתפקיד ראש הממשלה, הינה מחשבה מעוררת פלצות, שכן היא שומטת את הקרקע מתחת לכל עקרונות היסוד של שיטת המשפט הישראלית ובראשן עקרון שלטון החוק במדינה.

93. יודגש כי בעניין זה מתחייב לדחות מכל וכל כל טענה המבקשת להשליך מהוראת סעיף 18 לחוק-יסוד: הממשלה על נסיבות העניין שלפנינו. שכן לא הרי הדין הנוגע למועד הנדרש לצורך **הפסקת כהונתו** של ראש ממשלה מכהן בהינתן קיומו של כתב אישום שהוגש נגדו, כהרי הדין ביחס למי **שטרם קיבל** את התפקיד להרכיב ממשלה או לכהן כראש ממשלה, כאשר במועד זה כבר תלוי ועומד נגדו כתב אישום בעבירות שיש עמן קלון.

האבחנה מתחייבת לאור ההשלכות כבדות המשקל הכרוכות בהפסקת כהונתו של ראש ממשלה מכהן, אשר רואים בה כהתפטרות הממשלה כולה, דבר שמחייב פתיחתם של הליכים חדשים להרכבת ממשלה חדשה (כאמור בסעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה). השלכות אלו אינן רלוונטיות במקרה שלפנינו כמובן, כאשר עסקינן בהרכבת ממשלה חדשה בישראל, ומשום כך אין להידרש להוראת סעיף זה כלל ועיקר.

הצווים ההצהרתיים המבוקשים (סעד א' וב' לעתירה)

השלמת חסר חקיקתי באמצעות נורמה שיפוטית

94. בכל אחת מהפרשות שצוטטו לעיל (פרשת דרעי, פנחסי וגינוסר) נקבעו הנורמות במסגרת הכרעה בשאלת מתחם סבירות שקול הדעת של הרשות הממנה. במסגרת זו נבחנו תנאיי הכשירות (קרי, התנאים המחייבים את הרשות המנהלית בהחלטתה על פי הוראה מפורשת של החוק) במידה ויש כאלו ובית המשפט קבע כי מתחייבת התערבות שיפוטית בהחלטת הרשות הממנה באם הממונה לא יודח במועד הגשת כתב האישום, שכן כל החלטה אחרת תהיה נגועה בחוסר סבירות קיצוני. היינו, בית המשפט קבע מהם גדרי מתחם שקול הדעת הסבירים של הרשות בהחלטתה. גבולות הכשירות שתחמה הרשות המכוננת הינם רלוונטיים לצורך בחינת שקול דעת הרשות בהחלטתה אם להעביר השר/סגן שר מתפקידו. כך נקבע בשורה ארוכה של פסקי דין. (וראה בג"צ 1262/06, התנועה לאיכות השלטון נ' סיעת ש"ס (לגבי מינוי חבר ועדת הבחירות המרכזית); בג"צ 531/79, סיעת הליכוד בפתח תקווה נ' מועצת עיריית פתח תקווה; בג"צ 595/89 שמעון נ' הממונה על מחוז דרום במשרד הפנים; בג"צ 1935/93, מחפוד נ' השר לענייני דתות; בג"צ 194/93, שגב נ' שר החוץ; בג"צ 7193/97, עבד נ' שר לענייני דתות ויו"ר ועדת מינויי קאדים; בג"צ 1993/03, התנועה למען איכות השלטון נ' ראש ממשלת ישראל; בג"צ 727/88, עודד נ' השר לענייני דתות, ועוד).

95. בשונה מהמקרים שפורטו לעיל, בהם עסק בית המשפט הנכבד בשאלת ההתערבות השיפוטית בהחלטת הרשות הממנה, לאחר שקיבלה החלטתה, הרי שבמקרה שלפנינו מבקשים העותרים במסגרת הסעד הראשון בעתירה כי יינתן צו הצהרתי שישלים חסר חקיקתי, אשר לטענת העותרים קיים בהוראות חוק היסוד, באמצעות קביעתה של נורמה השיפוטית המחייבת בקשר לכהונת ראש ממשלה וממלא מקומו וכן לצורך התוויית מתחם שקול הדעת שבגדרי סמכותו של נשיא המדינה על פי הוראות הדין, ככל שיידרש הדבר.

96. העותרים יטענו כי בדומה ובאנלוגיה להוראות המחוקק, בהתייחס לתנאיי כשירות המחייבים נבחר ציבור, אשר הפסיקה קבעה כי אין לראות בהם משום "הסדר שלילי" לצורך קביעת מתחם שקול הדעת הנתון לרשויות השלטון בגיבוש עמדתן באשר למינוי לכהונה או הפסקת כהונה של נבחר ציבור (כפי שנקבע בפרשת פנחסי), כך בענייננו - עצם שתיקת המחוקק בנוגע לנורמות אותן מתחייב לשקול בקשר לכהונת ראש ממשלה או ממלא מקומו או במסגרת הוראת סעיף 9(א) לחוק היסוד ככל שרלוונטי לענייננו, אין לראות בה משום הסדר שלילי. נהפוך הוא, בהתאם לליבת ערכי היסוד, כפי שנקבע בבג"ץ 8145/19 הנ"ל, מתחייבת השלמתו של חסר חקיקתי זה באמצעות הנורמה השיפוטית כמבוקש על ידי העותרים בעתירה.

97. כלומר, "הכשירות לתפקיד" נקבעת הן בחקיקה והן על פי ההלכה הפסוקה. כך מבהיר בעניין זה פרופ' זמיר בספרו, המשפט המנהלי, כרך ב' עמ' 573 :

"מה הם תנאי הסף לצורך מינוי למשרה מסוימת? השאלה עשויה להתייחס למקצוע, להכשרה אקדמית, לניסיון מעשי או לכישורים אחרים, כפי שנדרש לצורך תפקוד ראוי במסגרת משרה זאת. התשובה לשאלה ניתנת לעתים על ידי לשון החוק, לעיתים על ידי הלכה פסוקה, לעיתים על ידי שילוב של החוק וההלכה ולעתים, כאשר החוק וההלכה אינם נותנים תשובה מלאה, על ידי הרשות הממנה."

(ההדגשה לא במקור – הח"מ).

98. דמיון נוסף הינו בכל הנוגע לערכים, עקרונות היסוד ולאינטרסים השונים העומדים בבסיס התוויית הנורמה השיפוטית, אותה מבקשים העותרים כי יוצהר בעתירתם, אשר יונקים את תכליתם מאותם עקרונות שפורטו בפסקי דין אלו, הרי שבמקרה הזה נדרשת הקביעה הנורמטיבית לשם השלמת החסר החקיקתי שנדרש להשלימו לשם יצירת הוודאות המשפטית המתחייבת בנסיבות העניין שלפנינו.

כלומר - עסקינן בקביעת נורמה שיפוטית בשאלת הדין החל בקשר לכהונה בתפקיד ראש ממשלה או ממלא מקום ראש ממשלה או לצורך הטלת תפקיד הרכבת ממשלה בישראל על איש ציבור. אולם זאת לא כהתערבות שיפוטית בהחלטת רשות ממנה, כפי המקרה במצבים בהם התערב בית משפט נכבד זה כמתואר לעיל, אלא כהשלמת חסר חוקתי מתחייב.

99. במילים אחרות, בהתאם לעקרון המבחין בין דיני כשירות לבין דיני שיקול הדעת, בכל הנוגע להתערבות שיפוטית בהחלטות הרשות הממנה, כך מתבקש בענייננו לקבוע כי את העדר קיומו של איסור מפורש בחוק היסוד, להטלת תפקיד הרכבת הממשלה על נאשם בפלילים בעבירות עם קלון, מתחייב להשלים באמצעות הנורמה השיפוטית, בהתאם לתכלית החקיקה החלה במלוא עוזה בענייננו, ולקבוע כי אין להטיל את התפקיד הרם והעוצמתי ביותר במדינה על נאשם בפלילים בעבירות חמורות עם קלון, קל וחומר לא כאשר קיימות ראיות מנהליות כבדות משקל בכתב האישום המעידות על ביצוע פעולות חמורות על ידי הנאשם לפגיעה קשה בטוהר המידות, תוך ניגוד עניינים ומשיקולים הזרים למשרתו הציבורית.

השלמת חסר חקיקתי בטקסט חוקתי

100. פרופ' א. ברק, בספרו פרשנות במשפט כרך א' בעמ' 477, מבהיר כי אין כל ייחוד בטקסט החוקתי, לעומת כל טקסט חוקי נורמטיבי אחר, לעניין אפשרות קיומו של חסר. שכן תורת ה"חסר" אינה מוגבלת לענף משפטי זה או אחר והיא חלה בכל ענפי המשפט החקיקתי. (ראה שם בעמ' 473). במסגרת משפט השוואתי מצוין פרופ' ברק כי גם בתי המשפט בשוויץ ובגרמניה הכירו בהשלמת חסר חוקתי באמצעות נורמה שיפוטית.

101. עוד מבהיר פרופ' ברק כי כמו בכל טקסט נורמטיבי אחר, לשתיקת הטקסט ביחס לנורמה המשפטית החלה אין משמעות אחת ויחידה של הסדר שלילי ויתכן שהעדר הסדר חוקתי כלשהו נובע מחסר חוקתי. כלומר, שאי התייחסות לזכות פלונית מצביע על אי שלמות של ההסדר, היינו ש"החומה החוקתית לא הושלמה". (פרופ' א. ברק, פרשנות במשפט, כרך ג' עמ' 139). עוד הוסיף כי יש מצבים בהם ניתן להיווכח כי קיים חור בלתי מכוון הנוגד את מהותו של ההסדר ואת שאיפתו לשלמות והוא זועק להשלמה.

102. פרופ' ברק הבהיר "חסר משמעו אי שלמות של ההסדר החקיקתי הנוגד את תכליתו". (ראה שם, כרך א' בעמ' 458). שם הוסיף והדגיש כי השאלה אינה מהו ההסדר הטוב והרצוי אליו

יש לשאוף אלא מהו התכנון הנורמטיבי המתבקש מתוך ההסדר הקיים והאם בהשוואה אליו לפנינו אי שלמות. חסר אינו מהווה ביקורת על המשפט המצוי או רצון סובייקטיבי של השופט המפרש, אלא אי שלמות הנובעת ונלמדת מתוך הטקסט החוקתי, קרי, המשפט המצוי, עצמו. זהו הדבר החשוב ביותר: השופט משלים את מה שהמחוקק החסיר על פי מדיניותו של המחוקק עצמו. כלומר, חסר לא נקבע על פי עמדת השופט אלא על פי "המצב האובייקטיבי" של דבר החקיקה עצמו.

103. במילים אחרות, השאלה אותה נדרש הפרשן לבחון היא האם הסידור החקיקתי אינו שלם ואם חוסר שלמות זו נוגד את תכליתה של החקיקה.

104. שר המשפטים לשעבר חיים צדוק ז"ל, אשר שימש כח"כ וכיו"ר ועדת המשנה לחוקי היסוד אשר הגיש את הצעת חוק יסוד הממשלה לקריאה שניה ושלישית בכנסת ציין לימים כי חוק זה שינה את ההסדר הקונסטיטוציוני הקיים, אותו אפיין צדוק כ"משטר פרלמנטרי, שבו הממשלה אחראית בפני הכנסת, ומשטר של מדינת חוק, משטר שבו הממשלה פועלת במסגרת החוק".

(ראה מתוך מאמרו של א. רובינשטיין, חוק-יסוד: הממשלה במתכונתו המקורית – הלכה למעשה, משפט וממשל ג' תשנ"ו עמ' 578).

התחקות אחר תכליתה הנורמטיבית של החקיקה

105. על תכליתה הנורמטיבית של החקיקה אנו למדים מהוראותיה של החקיקה עצמה ומפרשנותו של בית משפט נכבד זה ביחס אליה. בהתאם לכך, הרי שעל הנורמות החלות על הרשות המבצעת, שרים, סגני שרים וקל וחומר מי שעומד כראש וראשון לשרי ממשלת ישראל - הוא המועמד לתפקיד הרכבת הממשלה ולפיכך לתפקיד ראש הממשלה - אנו למדים מערכי השיטה ומהאופן בו פורשו על ידי בית משפט נכבד זה.

106. כך בהתייחס להוראת סעיף 21 א' לחוק-יסוד: הממשלה, כאשר נדונה בהרחבה סוגיית המשך כהונתו של השר דרעי, לאחר שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות על טוהר המידות. הנשיא שמגר מבהיר בפרשת דרעי כי הנורמות החשובות והמכריעות העומדות ביסוד חוק יסוד זה הינן:

"מעמדה של הממשלה, מראית פניה של הממשלה בעיני הציבור, יכולתה להנהיג ולשמש דוגמא, כשירותה להשריש אורחות התנהגות נאותות ועיקר העיקרים, כאשר הדבר משליך על אמון הציבור והשלטון בשיטת הממשל והשלטון שלנו..."

(ראה שם בעמ' 422).

107. זוהי הדוגמא הקלאסית בה למעשה נוספה לסעיף 21א' לחוק היסוד משמעות חדשה, של חובה נורמטיבית, ולא רק שבשיקול זעת, לפטר שר בנסיבות ציבוריות משפטיות מסויימות.

(ראה במאמרו של א. רובינשטיין, חוק-יסוד: הממשלה במתכונתו המקורית - הלכה למעשה, משפט וממשל ג' תשנ"ו עמ' 597).

באופן כזה שהיום זו הנורמה המתחייבת בהינתן נסיבות דומות.

108. בפרשת פנחסי חזר הנשיא שמגר על הדברים כנורמה הבסיסית החלה גם ביחס לסגן שר וכך גם קבע הש' ברק באותו פס"ד, תוך שחזק את חשיבות הצורך באמון הציבור כשיקול מרכזי בצטטו מבג"צ אייזנברג (פרשת גינוסר).

109. בהתייחס לשאלת משמעות שתיקת המחוקק בסעיף 36א' לחוק היסוד לגבי סגן שר והאם משמעו היא "הסדר שלילי", או שמא חסר בחקיקה, דחה בית המשפט את טענת ההסדר השלילי והדגיש:

"אין כל אפשרות לומר, כי בשתיקתו הורה חוק יסוד הממשלה כי לשם הגשמת התכלית העומדת ביסודו, אין להפסיק כהונתו של סגן שר שהואשם או הורשע בעבירה שיש עמה קלון. חוק יסוד הממשלה לא נקט עמדה בשאלת הפסקת הכהונה בנסיבות האמורות, תוך שהשאיר את הסדרתה למערכות נורמטיביות אחרות."

110. עינינו הרואות כי ביהמ"ש מצא בכך חסר חקיקתי המחייב השלמתו הנורמטיבית על ידי ביהמ"ש וזאת התכלית העומדת ביסוד הנורמה והחוק ומערכי השיטה בכללותה, המחייבת את אמון הציבור ברשויות השלטון.

111. במקרה שלפנינו הדברים נחרצים עוד יותר ומחייבים קביעתה של נורמה חד משמעית וברורה שכן מלבד הפגיעה שתגרם באמון הציבור ברשויות השלטון בכללותן ובאמון הציבור בראש הרשות המבצעת בפרט, הרי שבשל הגשת כתב האישום החמור כמתואר בכתב העתירה, אי קביעת הנורמה הבסיסית כמבוקש בעתירה, לא רק שתפגע באמון הציבור ברשויות השלטון אלא גם - וחמור לא פחות - תוביל לפגיעה וודאית באמון של ראשי השלטון וראש הרשות המבצעת בשיטת הממשל, בשלטון החוק, באמון הציבור גורמי האכיפה (משטרה ופרקליטות) וכן ברשות השופטת עצמה.

112. לפיכך נדרש כעת בית המשפט הנכבד להכריע בשאלה האם המקרה נשוא העתירה הינו מקרה של "חסר חקיקתי", הנובע מכך שבעת חקיקת חוק היסוד לא צפו ולא שיערו בנפשם המחוקקים סיטואציה בה נאשם בפלילים בעבירות חמורות עם קלון יבקש להעמיד עצמו לבחירת הציבור כראש וראשון לשרי המדינה ולרשות המבצעת, כפי שטוענים העותרים, או שמא המדובר בהסדר שלילי אשר לא מצדיק התערבות שיפוטית כלשהי.

113. ככל שהתשובה לשאלה האם לפנינו חסר חקיקתי תהיה חיובית, הרי שאז נדרש להכריע האם **תכלית** חוק היסוד **ומטרתו** משתרעים גם על התוצאות הנובעות מהטלת תפקיד הרכבת הממשלה על נאשם בעבירות עם קלון. אם התשובה לכך תהיה חיובית, הרי שמתחייב לראות בסעיפים 7(א), 9(א) ו-10(ב) לחוק היסוד כהסדרים חוקתיים חסרים, באופן הנוגד את תכליתו ולפיכך מתחייבת ההשלמה באמצעות נורמה שיפוטית כמבוקש בעתירה.

114. לטענת העותרים מתחייב כי לשם הגשמת התכלית החקיקתית העומדת ביסוד חוק יסוד הממשלה, יקבע בית המשפט הנכבד את הנורמה וישלם את החסר בחקיקה באמצעות הצו ההצהרתי כמבוקש בעתירה.

115. יפים לעניין זה דבריו של הנשיא שמגר בפרשת גינוסר:

”מזן ההסדר החיובי בחוקים אחרים ביקשו ללמוד על קיומו של הסדר שלילי לגבי שר או סגן שר, היינו כי בנושא זה אין הוראת דין המתווה מראש נסיבות שבהן מתחייבת הפעלת הסמכות. אין יסוד בדין לטענה זו...היעדר פירוט של הנסיבות המתירות או המחייבות העברה מתפקיד רק מלמד כי הדין - לענין זה - הוא הדין הכללי בקשר לסמכויות סטטוטוריות, זאת ועוד, העדר הוראות מפורטות מתיר העברה מתפקיד במגוון רחב יותר של מקרים מאשר אלו המפורטים בחוקים הדנים בנבחרים אחרים או בנושאי משרה ממונים. אם אמנם שתיקתו של חוק יסוד הממשלה בדבר הפסקת כהונתו של סגן שר הינה בגדר 'הסדר שלילי', הרי שגם במקרה ההיפותטי של סגן השר הורשע בעבירה שיש עמה קלון, אין כל אפשרות להעבירו מכהונתו.”

(ראה שם, בעמ' 421 לפסק הדין).

116. ברוח דומה קבע הש' ברק (כתוארו דאז) בפרשת פנחסי בהתייחס לסוגיית "הסדר שלילי":

”אם אמנם שתיקתו של חוק יסוד הממשלה בדבר הפסקת כהונתו של סגן שר הינה בגדר 'הסדר שלילי', הרי שגם במקרה ההיפותטי שסגן שר הורשע בעבירה שיש עמה קלון אין כל אפשרות להעבירו מכהונתו, שהרי בשתיקתו הורה חוק יסוד הממשלה כי אין להעביר סגן שר שהורשע מכהונתו טיעון זה אין לקבלו.

שתיקתו של חוק יסוד הממשלה בדבר המשך כהונתו של סגן שר, שתלויים ועומדים נגדו אישום פליליים, אינה 'מדברת' דבר לעניין שימוש בשיקול הדעת לעניין הפסקת כהונתו של סגן שר על ידי השר הממנה אותו או ראש הממשלה. אכן שתיקת החוק אינה מצביעה בהכרח על 'הסדר שלילי'. שתיקת החוק מדברת בכמה לשונות.”

(ראה שם בעמ' 456-457 לפסק הדין).

117. בהתייחס לצורך בקביעת נורמה שיפוטית מקום בו קיים חסר חקיקתי כותבת ד"ר סוזי נבות במאמרה, "מפרשת גינוסר עד פרשת פינחסי, על כשירות ושיקול דעת", כך:

”הפסיקה בשנים האחרונות יצרה בסיס משפטי חזק ואיתן לקביעה על פיה אמון הציבור במערכות השלטון, שהוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה, נפגע באורח חמור כאשר בעל עבר פלילי מכהן בתפקיד שלטוני בכיר...פסקי הדין שעסקו בכהונתם של אנשי ציבור יצרו נורמות חדשות בשמה של האתיקה הציבורית.”

118. עוד נכתב שם כי פסקי דין אלו מדגישים את מעמדם של ערכי היסוד ומבוססים על ההנחה ש"אמון הציבור באנשי הציבור מותנה בקיומו של טוהר המידות". עוד הוסיפה ד"ר נבות כי "פסקי דין בהם הפתרון המשפטי לא נמצא בלשונו היבשה של החוק, אלא בערכים ובעקרונות היסוד של השיטה. פסקי דין אלה קבעו סטנדרטים חדשים של התנהגות שלטונית והפכו לנכסי צאן ברזל של המשפט הציבורי.”

119. לסיכום עולה כי אין חולק בדבר תפקידו של בית משפט נכבד זה בהשרשת נורמות שיפוטיות הניצבות ושזורות בד בבד עם הנורמות העקרוניות שקבע המחוקק.

120. בהתייחס לקביעת נורמות שיפוטיות בנושאי התנהגותם של נבחרי הציבור מציין ומבהיר פרופ' קרמניצר במאמרו (אשר נכתב בשיתוף עם פרופ' ר. גביון וד"ר י. דותן, אקטיביזם שיפוטי: בעד ונגד, תש"ס 205-206) כי דווקא בעניינים אלו, של קביעת נורמות ההתנהגות של נבחרי ציבור, קיים יתרון בהסדרתה של הנורמה בהסדרים שיפוטיים על פני הסדרתם כנורמה סטטוטורית. זאת מפני שבעניינים אלו יש לבית המשפט תפקיד ייחודי במארג העדין של שמירת שלטון החוק ושל עיצוב הנורמות להתנהגות שלטונית. הדבר נובע הן מכח עצמאותו והיותו א פוליטי ואובייקטיבי ככל האפשר והן בשים לב לתחומים המקצועיים עליהם הוא אמון.

121. יתר על כן וחשוב לא פחות - הצורך בהשלמת החסר החקיקתי על ידי בית המשפט מתעורר ואף מתחייב דווקא בהתייחס למקרים דוגמת המקרה שלפנינו, כאשר מתחייב לקבוע כלל נורמטיבי בסיסי, לשם ההגנה על ליבת ערכי היסוד של שיטת המשפט, כפי שהגדיר בית משפט נכבד זה בבג"ץ 8145/19 הנ"ל את הסוגיה שלפנינו. זאת משום שעסקין בקביעת נורמה אשר חלה אך ורק ביחס לחברי הגוף המחוקק עצמו.

צורך זה מתעורר גם על שום הקושי בהסדרה נורמטיבית חדה בחקיקה ראשית, אשר מטבעה אינה מותירה מקום לשיקול דעת, בשונה מקביעותיהן של נורמות שיפוטיות, אשר מאפשרות הפעלת שיקול דעת ובחינת כלל השיקולים הרלוונטיים הצריכים לעניין, בהתייחס למקרה הספציפי המובא בפניו, לצורך קביעתה של מניעות להטלת תפקיד הרכבת הממשלה על חבר הכנסת ולחילופין לצורך קביעת מניעות מכהונה של נאשם בעבירות שיש עמן קלון בתפקיד ראש ממשלת ישראל, כמבוקש בעתירה.

122. לפיכך ולאור כל האמור מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא את הצו ההצהרתי המבוקש בעתירה באופן שייקבע כי ככל שקיים חסר חקיקתי בהוראת סעיף 7(א), 9(א) ו-10(ב) לחוק היסוד יש להשלימו באמצעות הנורמה השיפוטית לפיה אין להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על נאשם בעבירות פליליות חמורות שיש עמן קלון וכן לקביעת הנורמה לפיה אין להתיר לנאשם בעבירות שיש עמן קלון לשמש בתפקיד ראש ממשלת ישראל. קביעת הנורמה השיפוטית מתחייבת בדחיפות לשם הבהרת הדין החל עוד בטרם יקבל נשיא המדינה את החלטתו בנושא.

הכלל האוסר הימצאות במצב של ניגוד עניינים מהווה כלל כשירות עצמאי אשר מונע מהנאשם לקבל את תפקיד הרכבת ממשלת ישראל

123. נימוק נוסף בעל משקל רב, אשר אינו מאפשר בשום פנים ואופן את הטלת תפקיד הרכבת הממשלה על הנאשם בפלילים נתניהו הינו בשל מצב ניגוד העניינים האינהרנטי והבלתי נמנע בו הוא מצוי.

124. תפקיד ראש הרשות המבצעת כולל סמכויות עוצמתיות ממדרגה ראשונה, אשר תקצר היריעה למנותן במסגרת זו. בתוך כך נתונות בידי סמכויות מרחיקות לכת למינויים של גורמים שונים ברשות המבצעת ובגופים שלטוניים אחרים, לקידום ולהעברת משאבים כספיים ואחרים מתחום אחד למשנהו, השפעתו המכרעת על מינוי כל התפקידים הבכירים במערכת אכיפת החוק, סמכותו לקבלת החלטות מרחיקות לכת בכל תחום בחיי המדינה ובכלל זה סמכותו להביא לשינוי פניה, תפקידה, יכולותיה ועוצמתה של הרשות השופטת בכלל ושל הגורמים המרכיבים אותה בפרט, לרבות תפקידי היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, שופטי בית המשפט בכלל ושופטי בית המשפט העליון בפרט (כפי שניכר היטב ובמפורש במסגרת התנאים שהציב במהלך המו"מ הקואליציוני לקבלת זכות וטו למינוי שופטים עתידיים בוועדה לבחירת שופטים, ראו בסעיף 23 לעיל).

בתוך כך נתונה בידי ראש הממשלה הסמכות למנות את שר המשפטים הנוח לו למטרותיו האישיות (כפי שאכן כבר עשה) ובדרך זו לנווט ולהשפיע על בחירת פרקליט המדינה (כפי שאכן כבר עשה במינוי מ"מ הפרקליט) ובכך להשפיע על החלטות שתתקבלנה על ידי מערכת המשפט וכן לקדם יוזמות שונות להפסקת כהונתם של גורמי שלטון רבים והחלפתם בגורמים אחרים הנוחים לו ולענייניו האישיים.

125. לא זו אף זו, פעולותיו של המשיב 2 במהלך השבועות האחרונים, כפי שתוארו בסעיפים 22-23 לעיל וכפי שיפורטו בסעיף 130 להלן, מעידות באופן מובהק ובלתי נתפס אודות ההרס העצום לו גורם המשיב 2, בעזרת נאמניו, מקורביו, השרים הסרים למרותו ואנשי שלומו, המשמשים לו כשופר באמצעי התקשורת, למארג היחסים ולאִיזון העדין בין שלוש הרשויות, המחוקקת, המבצעת והשופטת. מדי יום ביומו ובכל יום יותר מבקודמו אנו חוזים, כלא מאמינים, בהתפרקות העמוקה, המהירה והקשה הנגרמת על ידם לאמון הציבור במערכת אכיפת החוק, בפרקליטות, ביועץ המשפטי לממשלה, בשופטי בית המשפט העליון וברשות השופטת בכלל. דבר זה פוגע באופן קשה ביותר במשטר הדמוקרטי ובאינטרס הציבורי של כלל אזרחי ואזרחיות המדינה.

126. המשיב 2 עושה שימוש פסול בסמכויותיו השלטוניים לצורך קידום אינטרסים אישיים הנוגעים למשפטו הפלילי, תוך אובדן מוחלט של בלמים ואיזונים כלשהם, באופן גלוי לעין כל, ללא מורא וללא כל רסן והכל בניגוד מוחלט לאינטרס הציבורי. דבר זה הינו בלתי נתפס והוא צריך להדיר שינה ולהטריד את כל אזרחי ואזרחיות המדינה.

127. אנו עומדים ומשתאים נוכח דברי הבלע, ההמרדה והרדיפה, היוצאים ללא כל רסן וללא כל אחריות ציבורית, מפי מקורביו של המשיב 2 ומפי כל הסרים למרותו, אשר מונו על ידו לתפקידיהם הציבוריים. בתוך כך עושה המשיב 2 כל העת וללא הרף שימוש עצום בכלים השלטוניים ובשופרים העוצמתיים העומדים לרשותו, בכדי לרמוס ולקלס את רשויות החוק והאכיפה במדינת ישראל.

כל זאת נעשה בשל ניגוד העניינים החמור בו מצוי המשיב 2, אשר מכוחו הוא פועל ללא הרף משיקולים זרים לאינטרס הציבורי כמי שעומד בראש הרשות המבצעת, אשר מטרתם אחת היא: לנסות ולהציל עצמו מאימת הדין במשפטו הפלילי, בודעו כי הרשעה בעבירת שוחד משמעה ריצוי עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח.

128. לפיכך, בודענו כי המשיב 2 הינו נאשם במשפט פלילי חמור ביותר, אשר לתוצאותיו תהיה השפעה וודאית על עתיד חירותו האישי כאדם, **מצוי הנאשם באופן אינהרנטי ובלתי ניתן להתרה במצב של ניגוד עניינים חמור ממדרגה ראשונה במידה ויעמוד בראש הרשות המבצעת, כאשר כל שרי המדינה וכל הכפופים להם במשרדי הממשלה סרים למרותו.**

129. הכלל האוסר הימצאות במצב ניגוד עניינים הינו כלל כשירות עצמאי. (ראה בג"ץ 531/79, **סיעת הליכוד בפתח תקווה נ' מועצת עיריית פ"ת**) ומשמעו כי כשלאיש הציבור יש עניין כפול בתפקיד, כלומר כאשר מלבד החובה למלא את התפקיד לטובת הציבור, יש לו עוד אינטרס אישי אחר לגרום לעצמו או לאחר תועלת כלשהי, הרי שבמקרה כזה העניין האישי עשוי להטות את ההחלטה שלא לטובת הציבור ולפיכך **בשל עצם ניגוד העניינים** הרי הוא פסול מלמלא את התפקיד.

בהינתן שכלל איסור ניגוד העניינים נובע מהמשפט המקובל, כלומר פרי הפסיקה, הרי שהוא חל כל אימת שהחוק החרות אינו קובע אחרת, כפי שנקבע בפסק הדין בבג"ץ 531/79 הנ"ל: "רק הוראה מפורשת וברורה של המחוקק תוכל לשלול את תחולתו של הכלל בדבר ניגוד עניינים". משום כך ברי כי כלל זה חל במפורש בענייננו.

בענייננו אין צורך להכביר מילים אודות האינטרסים האישיים וניגוד העניינים העז והקשה בו מצוי הנאשם נתניהו ואין כל ספק בדבר קיומה של סכנה קרובה לוודאית כי הנאשם יעשה הכל כדי לנסות ולמלט עצמו מאימת הדין, כפי אף מוכיחה התנהלותו במהלך החודשים האחרונים.

כידוע, כלל איסור הימצאות במצב ניגוד עניינים נעוץ **במצב** ולא בתוצאה, היינו, לצורך פסילת המועמד לא נדרש להוכיח שהושפע או יושפע מניגוד העניינים אלא די בכך **שימצא** במילוי תפקידו במצב של ניגוד עניינים וזה המצב המובהק בענייננו.

לפיכך, משאין כל ספק בנוגע לניגוד העניינים הקשה והאינהרנטי בו מצוי הנאשם, מתחייב לקבוע כי לא מתקיימת בו הכשירות הדרושה לצורך הטלת התפקיד של הרכבת הממשלה הבאה של מדינת ישראל.

130. הסכנה הממשית הגלומה בהימצאותו של הנאשם במצב ניגוד עניינים קשה, ברורה לחלוטין ואין לגביה עוררין. יתרה מזאת, הנאשם אף לא נמנע מלבצע פעולות פסולות הפוגעות באופן קשה בשלטון החוק ובאמון הציבור ברשויות השלטון, בדגש על הרשות השופטת, בשל הימצאותו במצב זה, דבר המהווה סכנה ממשית למשטר הדמוקרטי, הן כפי שתואר בסעיפים 22-23 לעיל והן זמן רב קודם לכן, כמשתקף בדוגמאות הבאות:

- כבר לפני למעלה משלוש שנים, זמן רב טרם הגשת כתב האישום נגד המשיב 2, התבטא המשיב 2 בהתייחס למתנות הרבות, בעלות הערך הכלכלי העצום, שקיבל לכאורה מאנשי העסקים ארנון מילצ'ין וגיימס פאקר, אשר באו לידי ביטוי ב"קו אספקה" של סיגרים ובקבוקי שמפניה, וכן במקרה אחד של תכשיטים, כמפורט בכתב האישום בהתייחס לתיק 1000, אשר ניתנו לו במעמדו כראש ממשלת ישראל ואשר היקפן המצטבר הגיע לכ-690,000 ₪. המשיב 2 הבהיר לאומה, בעודו מכהן בתפקיד ראש ממשלת ישראל, כי לדעתו "מותר לקבל מתנות מידידים". אמירה זו כשלעצמה, כאשר היא יוצאת מפיו של העומד בראש הרשות המבצעת במדינה, יש בה משום פגיעה עצומה בשלטון החוק ובטוהר המידות של נבחר הציבור. הדבר מביא לריקבון ולאובדן המצפן הציבורי ולקריסת חובת העמידה של נבחר הציבור בהוראות הדין, המחייבים כל נבחר ציבור, המחזיק בנאמנות בנכסי הציבור עבור כלל הציבור, שלא לעשות שימוש אישי ושלא להפיק טובות הנאה אישיות ממעמדו כנבחר הציבור.
- מיד עם היוודע לנאשם, ביום 21.11.19, דבר הגשת כתב האישום החמור נגדו בשלוש פרשות שונות, הצהיר הנאשם, על הבמה הציבורית שהועמדה לרשותו כראש ממשלת מעבר ותוך כדי שהדבר שודר בשידור ישיר בכל ערוצי התקשורת, כי נדרש לחקור את החוקרים. בכך ביצע לכאורה הנאשם עבירה חמורה של המרדה לפי חוק העונשין, תשל"ז-1977.
- הנאשם מינה לתפקיד שר המשפטים של מדינת ישראל אדם אשר סר באופן מוחלט למרותו ומבצע בתוך מערכת המשפט את כל הפעולות אשר יש בהן כדי להחליש את המערכת ולקדם את האינטרסים האישיים של הנאשם. כך, בין היתר, לא בחל מי שמונה על ידי הנאשם לעמוד בראש משרד המשפטים, מר אוחנה, ביום השבעתו לתפקיד שר המשפטים, ביום 12.6.19, לשתף את הציבור בהשקפת עולמו המשפטית לפיה לא את כל פסקי הדין הניתנים על ידי בית משפט חייבים לכבד. מיד למחרת היום, הבהירה נשיאת בית המשפט העליון, כב' הש' חיות, כי היא רואה את הדבר בחומרה וכי מדובר בהשקפת עולם משפטית "חסרת תקדים וחסרת אחריות".
- ביום 6.9.19 פורסם באמצעי התקשורת כי בהתייחסו לעדים במשפטו בחר הנאשם נתניהו להטיל רפש ולהטיח האשמות בחוקרי המשטרה בהפעלת אמצעי סחיטה באיומים על עדי מדינה במסגרת החקירות בתיקו.
- הנאשם לא כיבד את חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה, אשר קבע כי אין להקים את הוועדה לחקירת מח"ש בתקופת ממשלת מעבר ואף שכר שירותיו של עורך דין פרטי לצורך ייצוגו בבית המשפט העליון נגד היועץ המשפטי לממשלה. בהמשך קרא הנאשם ליועמ"ש "פקיד" ופעל בכל דרך במטרה להקטין ולגמד את משקלן של חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה בפני רשויות השלטון, כאשר טען בפני

בג"ץ כי חוות דעתו של היועמ"ש אינן מחייבות. טענה זו עומדת כידוע בניגוד מוחלט לפסיקת בית המשפט העליון, לפיה פרשנותו של היועץ המשפטי לממשלה בנוגע להוראות הדין היא הפרשנות המחייבת את רשויות השלטון, כל עוד לא קבע בית המשפט אחרת.

- האינטרס האישי של הנאשם נתניהו, בצמצום כוחו של היועמ"ש ובמסע הזה לגיטימציה שהוא מנהל נגדו, נלמד גם מהצהרותיו של הנאשם לפיהן בכוונתו לחשוף את טיב הקשר בין מנדלבליט לאשכנזי, באמצעות הסרת צו איסור הפרסום.

- הסנונית הראשונה של רמיסת קודש הקודשים לאינטרס הציבורי בישראל, היא הרשות השופטת עצמה, נגלתה לפנינו כאשר ערב הבחירות לכנסת ה-23, במסגרת ראיון שהתנהל עם המשיב 2 במסגרת התכנית "פגוש את העיתונות" ביום 20.2.20, לעיני ציבור עצום של אזרחי ואזרחיות המדינה ובשידור חי, לא בחל המשיב 2 מביזוי הרשות השופטת, כאשר הטיח וביזה את כלל שופטי מדינת ישראל, בהכפישו ובגרירתו את שלושת השופטים העומדים לדון במשפטו הפלילי לתוך הרפש הפוליטי והודיע, כך סתם במפתיע, ללא מעצורים ובפומבי, את הדברים הבאים:

"אני מקווה שמה שכתבו שהשופטים הם שמאלנים שנבחרו בקפידה, אני מצפה להכחשה בעניין זה."

עוד הוסיף ואמר המשיב לעיני ציבור הצופים כי הוא מצפה שמהנהלת בתי המשפט יתייחסו לזה. כך, במשפט אחד קצר ונטול כל בסיס עובדתי, ביזה הנאשם את כל מערכת המשפט והטיל דופי ביושרתם וביושרם של שופטי ישראל.

131. עינינו הרואות כי בחסות תפקידו הרם כראש ממשלת מעבר, נוטל לעצמו המשיב 2 פריווילגיות שאין לנאשמים אחרים: במה פומבית להחלשת מוסדות החקירה והתביעה וערעור סמכותו והלגיטימיות של בית המשפט הנכבד. אמור מעתה, כהונת הנאשם בתפקיד ראש הממשלה של מדינת ישראל או לחילופין הטלת תפקיד הרכבת הממשלה על הנאשם, מהווה פגיעה קשה ביותר ומכה אנושה לעקרונות השוויון בפני החוק ולשלטון החוק במדינת ישראל.

132. הנאשם חוצה את כל הקווים האדומים במובן זה שכראש ממשלת מעבר, המחויב לשמירה וההגנה על האינטרס הציבורי ובכלל זה, כמובן, על שמירת מעמדה של הרשות השופטת כגורם נטרלי, אובייקטיבי, איכותי ומהימן כחלק מהאינטרס החשוב ביותר של ההגנה על הדמוקרטיה במדינת ישראל, הוא פועל ללא לאות וללא הרף לפגיעה במערכת המשפטית בכללותה וכן בלגיטימיות של שופטיו ומוביל לביזויים על ידי הציבור. המגמה המסתמנת בבירור, של הוקעת השופטים בשל השקפות עולם שמייחס להם הנאשם הינה תופעה מחפירה ומסוכנת במיוחד. הכיצד העז הנאשם, אשר ציבור רב נושא אליו את עיניו כמנהיג

ונותן בו את אמונו, לפקפק בממלכתיותם ובעצמאותם של השופטים. עצם הטלת הדופי בשופטיו והצגתם כמי שעליהם מוטל כעת נטל הראיה להוכיח את "אי שמאלניותם" (אוי לאוזניים שכך שומעות) היא כשלעצמה מהווה מכה קשה לעקרון עצמאות המשפט ולביזיון בית המשפט. בכך חותר הנאשם למצב של ביזוי ושיסוי מערכת המשפט ושל פסילת הלגיטימיות של כל פסק דין אשר ירשיע, חלילה, את הנאשם. כלומר, הנאשם מוכיח שוב ושוב וללא הרף כי בניסיונותיו למלט עצמו מאימת הדין אין הוא בוחל ואין הוא נמנע מלכרות את הענף עליו כולנו יושבים - השיטה הדמוקרטית, המושתתת על שלוש רשויות שלטון חזקות ומכובדות: הרשות המחוקקת, המבצעת והשופטת.

133. הדוגמאות שפורטו לעיל הינן בגדר אבני דרך בהתנהלות הנאשם, אשר מטרתן לשמש עבורנו, כחברה חפצת חיים, תמרורי אזהרה עצומים ובוהקים. תמרורים אלו נועדו ללמדנו אודות **מהלכיו של הנאשם בדרכו לריסוקה המוחלט של המדינה כמדינה דמוקרטית בעלת שלוש רשויות שלטון חזקות ואיתנות: הרשות המחוקקת, המבצעת והשופטת והכל כדי למלט אותו עצמו, כאדם פרטי, מאימת הדין**. המדובר בניגוד עניינים בדרגת החומרה הקשה ביותר, של מי שאחראי לתפקודן של כל מערכות השלטון ובו זמנית פועל בנחישות ובעקביות לריסוק מערכת אכיפת החוק, מערכת המשפט והרשות השופטת והכל לשם קידום ענייניו האישיים.

משום כך ובכדי להגן על האינטרס הציבורי של מדינת ישראל, מתחייב להפריד בין הזכות המלאה של הנאשם נתניהו להוכחת חפותו במשפטו הפלילי לבין המשך אחיזתו ברשויות השלטון, אשר הוא אינו כשיר לה עוד.

ונדגיש - **המאבק בשחיתות השלטונית אינו מאבק פוליטי. הא ראייה שמאבק זה מתנהל כל העת ובאותה מידה של עוצמה ותוקף, בין אם המשיב 2 מייצג את "מחנה הימין" ומולו מחנה נגדי ובין אם חובר אליו ח"כ בני גנץ, אשר עד לפני מספר ימים עמד בראש המחנה הנגדי "מחנה המרכז-שמאל" והצהיר כי אין להתיר לנאשם בפלילים לעמוד בראש ממשלה בישראל**. הדרישה לטוהר המידות אינה מבטאת רצון ל"הפיכה שלטונית", כנטען על ידי הנאשם המשיב 2 בכל הזדמנות, אלא זהו לב ליבו של השלטון. כל הכוחות והסמכויות שהוענקו לעומד בראש המערכת השלטונית ניתנו לו אך ורק בכדי שיוכל לשמש בתפקידו השלטוני לטובת הציבור, כנאמן הציבור ואילו כל פעולה הנעשית למטרה אחרת – חובתנו כחברה חפצת חיים לעקור. **נאמנות נבחר הציבור חייבת להיות אך ורק לטובת הציבור בכללותו ולא לטובתו שלו או של חברו. כל האמון והסמכויות שניתנו לו נועדו אך ורק למען הציבור**.

לפיכך, מאחורי "מסך הבערות", או שמא נאמר "אי ההבנה החוקתית הגלומה בעקרון-על זה", שהינו הבסיס עליו מושתת המשטר הדמוקרטי, ברי כי רוב מוחלט של הציבור בישראל, באופן חוצה מפלגות, דעות, זרמים ומעמדות, תומך בנורמות הבסיסיות המחייבות את נבחר הציבור, לא כל שכן את נבחר הציבור רם המעלה ביותר המכהן בתפקיד הבכיר ביותר שניתן להעלות על הדעת - הוא ראש הממשלה, בדרישת הבטחת טוהר המידות בנבחר הציבור והצורך באמון הציבור ברשויות השלטון.

134. יתרה מזו, הנאשם כבר הוכיח כי אינו בוחל ביוזמות חקיקה פרסונליות להחלשת הרשות השופטת, לשם המלטות אישית מאימת הדין. כך לשם המחשה, ביום 22.5.19 פורסמה בתקשורת הצהרתו של השר זאב אלקין, ממקורבי הנאשם נתניהו, כי בכוונת הליכוד לפעול לחקיקת פסקת התגברות בנוסח מורחב, שיאסור על בג"ץ לפסול חוקים או החלטות מנהליות בעילת חוסר סבירות וכן יאפשר לכנסת להפוך החלטות שיפוטיות שאינן נוחות לממשלה, באמצעות רוב של 61 חברי כנסת. אין צורך להכביר מילים בדבר מידת ההחלשה, שלא לומר הריקון, של סמכויות בית המשפט העליון הגלומות בחקיקה מסוג זה.

135. בנוסף לכך, לאור התבטאויותיו ורמיזותיו של הנאשם נתניהו ביחס ליועץ המשפטי לממשלה והמאמצים הרבים שהשקיע אך לאחרונה לשם החלשת מעמדו למעמד של "פקיד", לא יתכן כי במדינה דמוקרטית ומתוקנת יהיה נאשם בפלילים בעבירות עם קלון בעל סמכויות העשויות להשפיע על זהותו והמשך מילוי תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה.

136. מגמה קשה ומסוכנת זו, אשר הולכת ומתגברת בעת האחרונה, מהווה פגיעה אנושה מאין כמותה לשלטון החוק ולעקרונות היסוד של השיטה. כל אזרחי ואזרחיות המדינה ימצאו עצמם במדינה נטולת רשות שופטת עצמאית ואפקטיבית, מבלי שבידי היועץ המשפטי לממשלה יהיו הסמכויות והכלים לקביעת הכללים והנורמות המחייבות את רשויות השלטון ובכך למעשה יבוא הקץ למשטר הדמוקרטי במדינת ישראל.

137. באשר לסכנה הגלומה במצב ניגוד העניינים החמור והאינהרנטי בו מצוי הנאשם נתניהו, ניתן אף ללמוד מדבריו שלו עצמו, כפי שנאמרו בהתייחס להמשך כהונתו של אהוד אולמרט כראש ממשלה בעת חקירתו הפלילית. בעניין זה אמר נתניהו כי "יש חשש אמיתי שראש הממשלה יקבל החלטות על בסיס האינטרס האישי של ההישרדות שלו ולא לפי האינטרס הלאומי".

העובדה שהדברים נאמרו ביחס לאחר, אך מחזקת את האותנטיות והאמת הגלומה בהם. קל וחומר נכונים הדברים שבעתיים כאשר אין עסקינן בחקירה פלילית בלבד אלא בכתב אישום תלוי ועומד, במשפט העומד להתחיל בימים הקרובים, כפי נסיבות המקרה שלפנינו.

נבצרותו של חבר הכנסת נתניהו מלקבל עליו את תפקיד הרכבת ממשלת ישראל **הבאה בשל מצבו המשפטי**

138. משפטו של הנאשם המשיב 2 בבית המשפט המחוזי בירושלים עומד להתחיל בעוד חודשיים ימים בפני שלושה שופטים. כתב האישום מונה 45 עמודים, עליו חתומים היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה וארבעה פרקליטים נוספים מפרקליטות המדינה. מספר עדי התביעה במשפט מסתכם ב-333 עדים.

139. המדובר בהליך משפטי מורכב, סבוך, רווי נתונים ועובדות ורחב היקף ולפיכך אין כל ספק כי הוא ייאלץ את הנאשם להתייבב ולהיות נוכח בבית המשפט (אף באם יפטור אותו בית המשפט מנוכחות יום יומית בדיונים) במשך שבועות וחודשים ארוכים וכן להמשיך ולעבוד לצורך ניהול התיק, במשך אלפי שעות נוספות, בתום ימי הדיון, במשך ימים, שבועות וחודשים ארוכים. הנאשם ועורכי דינו יצטרכו לנתח כל מסמך וכל ראיה ולבחון היטב כל מילה בכל עדות של כל עד ולתכנן בהתאם מדי יום דיונים למשנהו את המשך ניהול הליך ההוכחות. אף אם נניח שהנאשם יהיה משוחרר מנוכחות פיזית במהלך דיונים רבים, הרי שבכל מקרה ניהול המשפט יחייב את הנאשם להשיב לשאלות עורכי דינו, בכל הנוגע לממצאים שיוצגו על ידי כל אחד מהעדים ועליו יהיה להכיר לעומקם את שלל הראיות הרלוונטיות להליך.

140. המדובר באינספור שעות עבודה שתושקענה בניהולו של ההליך המשפטי, כאשר תוך כדי כך יוצצו כל העת גם נושאים בלתי צפויים שיחייבו את מעורבותו האישית של הנאשם "מהרגע להרגע". ויובהר - אין לנאשם דבר שחשוב לו יותר מניהול משפטו, שכן גורלו וחרותו האישית תלויים בכך, לא פחות.

141. נאשם לא יכול לנהל משפט כה מורכב וסבוך ובו זמנית לנהל את מדינת ישראל, לא כל שכן בעת מצב החירום בו אנו מצויים כעת. ניהול המדינה מחייב זמינות פיזית בזמנים ובמקומות שלא תמיד ניתן ואפשרי לתכננם מראש, קל וחומר בעת החירום כאמור.

142. במצב דברים זה קיימת סבירות גבוהה כי הנאשם שוב יפנה ושוב יבקש דחייה נוספת ואף ארוכה של משפטו, או לחילופין ינהל את המדינה תוך שהוא מצוי בנבצרות פיזית ונפשית קשה מלמלא את תפקיד ראש ממשלת ישראל. שני המצבים כאחד יובילו בהכרח ובאופן בלתי נמנע לפגיעה קשה ביותר באינטרס הציבורי. הפגיעה הקשה תיגרם, בין אם יילכו בדרך א' ובין אם בדרך ב' ואף אם כל הגורמים יחדיו יעשו כל שביכולתם במטרה למנוע את הפגיעה, זאת משום שכך דרכו של עולם בנסיבות הבלתי אפשריות בעליל בהם נאשם בפלילים בעבירות שיש עמן קלון עומד בראש ממשלה. בדיוק בשל כך אין הדבר אפשרי על פי דין, כפי שמבקשים העותרים כי יוצהר בעתירה, הכל כפי שיפורט להלן.

143. מצב א' - במידה ויבקש הנאשם, בשל משבר מגפת הקורונה, דחייה נוספת במשפטו, הרי שמשפטו עשוי להידחות למשך תקופה ארוכה מאד, זאת הן בשל העובדה שטרם ידוע מועד סיום משבר זה והן בשים לב להשלכות הכלכליות, התעסוקתיות והאחרות אשר נכונות לחברה בישראל לאחר תום ימי המגיפה, אשר גם הן, צפוי להניח, ישמשו בסיס לבקשות דחייה חוזרות ונשנות במשפטו של הנאשם. דחיית משפטו פלילי למשך תקופה ארוכה עומדת בניגוד מוחלט לדרישות הדין באשר לניהולם של הליכים פליליים ובניגוד לחשיבות הרבה בניהול משפט פלילי בעתו, הן מבחינת ניהול ההוכחות וזימון העדים והן מבחינת האינטרס הציבורי המחייב להגיע לחקר האמת, לעשות משפט צדק ולשמור על עקרון השוויון בפני החוק. לפיכך תיגרם פגיעה קשה לאינטרס הציבורי בהינתן חוסר האפשרות להגיע למיצוי ההליך המשפטי בעניינו של נבחר הציבור הבכיר ביותר במדינה. המדובר

בפגיעה אנושה בעקרון שלטון החוק ובעקרון השוויון בפני החוק ובוודאי שיש בה כדי להקרין על טוהר המידות של נבחרי הציבור ועל אמון הציבור ברשויות השלטון.

144. מצב ב' - במידה והמשפט לא יידחה יימצא המשיב 2 במצב של נבצרות פיזית ונפשית למילוי תפקידו כראש הרשות המבצעת, באופן המלא, המיטבי ובמסירות, כמתחייב לטובת האינטרס הציבורי. המונח "נבצרות" אמנם אינו מפורט דיו בהוראות חוק היסוד והוא גם טרם לובן בפסיקותיו של בית המשפט העליון, אולם מהתייחסויותיו המעטות של בית המשפט העליון וכן מפרשנותו המילולית של מונח זה עולה כי המונח "נבצרות" מתייחס ל"סיבה ממשית ומיוחדת", וכי הכוונה למצבים שהינם מעבר לשליטתו של אותו אדם. (ראה למשל: עלי"ע 18/84, כרמי נ' פרקליט המדינה, פ"ד מד(1) 353, בעמ' 369;). לפיכך, בנסיבות המקרה שלפנינו, כאשר נשללת באופן מעשי יכולתו של הנאשם להמשיך ולתפקד ברמת התפקוד הנדרשת והמתחייבת מראש ממשלת מדינת ישראל, בשל המצבים להם יידרש ובהם ימצא את עצמו במסגרת משפטו הפלילי, אשר הינם מעבר לשליטתו, במצב בו אנו מצויים בשעת חירום נוכח מגיפה כלל עולמית אשר טרם ברורים מהלכיה והשלכותיה ואשר אף אילו הייתה מסתיימת בזה הרגע ממש, היא כרוכה בהשלכות קשות ביותר על הכלכלה ועל המשק בישראל, באופן שיחייב את מי שיעמוד בראש המדינה להשקיע את מלוא זמנו ומרצו ובהיקפים חסר תקדים, לצורך מילוי המשימות הקשות העומדות לפתחו.

145. במצב דברים זה ברי כי נבצר מהמשיב 2 לכהן בתפקיד התובעני, המחייב והאחראי ביותר של מי שנושא בסמכויות הרבות והחשובות ביותר במדינה, כאשר כל הנטל בשל משבר מגיפת הקורונה רק מתווסף לנטל העצום המוטל גם בזמנים "רגילים" שאינם שעת חירום על ראש הממשלה, במדינה כה מורכבת ומאתגרת, בשל האתגרים היום יומיים הקשים בפניהם היא עומדת בתחומי הביטחון ובתחומים רבים אחרים, המחייבים, כשלעצמם, זמינות ופניות מוחלטת לשם ביצוע התפקיד.

146. נוסף לנבצרות הטכנית שתוארה לעיל, ואף חמורה ממנה לאין שעור, מתחייב להתייחס לנבצרות המנטלית - הנפשית של הנאשם מלנהל את ענייני המדינה במובן המהותי של המלה. האנרגיות, תשומת הלב וכל המשאבים הנפשיים והרגשיים של אדם העומד לדין בעבירות כה קשות, אשר במידה ויורשע בחלקן, ולא כל שכן בכלן, עשויה חירותו האישית להישלל למשך שנים ארוכות, שכן הוא עלול להידון למאסר בפועל מאחורי סורג וברית, נתונים רובם ככולם לגורלו האישי. אדם במצב כזה אינו ישן בלילות, טרוד ועסוק במחשבות ונתון כל כולו למלחמתו האישית והדרמטית בזירת משפטו הפלילי, במאמץ עילאי לעשות כל שניתן בכדי לנסות ולחלץ עצמו מאימת הדין. הדבר חמור שבעתיים בנסיבות המקרה שלפנינו כאשר מדובר בכתב אישום הכולל שלוש פרשות שונות ומורכבות, אשר המסכת העובדתית ארוכה ופתלתלה וכרוכים בה אינספור מסמכים ועדויות. עוד חשוב להדגיש כי הרשעה בעבירת שוחד משמעה, מאז ומעולם, גזר דין הכולל מאסר בפועל.

147. לפיכך, אדם המצוי במצב מנטלי ונפשי של ניהול מלחמה יום יומית על המשך חייו האישיים כאדם חופשי אינו יכול בו זמנית לעמוד בראש כל מערכות השלטון של המדינה, להיות

אחראי על כל החלטותיה הגורליות של המדינה, יום יום ושעה שעה, ולקבל החלטות קשות לחיי המדינה, לרבות החלטות בתחום בטחון המדינה, כלכלת המדינה, שירותי הרפואה ועוד, אשר עשויות להיות להן השלכות כבדות על חיי אדם, וכל זאת תוך כדי ניהול הדרמה האישית הקשה והגורלית העומדת בפניו במשפטו. המגבלה הנפשית הנובעת מניהול מלחמתו ההישרדותית של נאשם בעבירות קשות אלו, חולשת על כל חלקיק מנבכי נשמתו של האדם ואינה מאפשרת את אורך הרוח, קור המזג, ניקיון הדעת והפעלת שיקול הדעת המושכל והאחראי כמתחייב ממי שניצב, אמון ואחראי על כל רשויות השלטון, כל משרדי הממשלה וכל זרועות הביטחון וממי שמחויב לדאוג, לשמור ולנהל את כל תחומי החיים במדינה, ובכלל זה את תחומי הכלכלה, החברה, הבריאות, החינוך והביטחון של כל אזרח ואזרחית מדינת ישראל, קל וחומר תוך כדי ולאחר ניהול משבר כה חמור וחסר תקדים, אשר הכניס למעגל האבטלה למעלה ממיליון אזרחי המדינה והעמיק את הגרעון הכלכלי במדינה למימדים שטרם נודעו כמותם.

148. אשר על כן, מכח ליבת ערכי היסוד של שיטת המשפט הישראלית, וכן לאור הכלל האוסר הימצאות במצב של ניגוד עניינים, המהווה כלל כשירות בפני עצמו, לא כל שכן במקרה שלפנינו, כאשר הציווי החזק ביותר המפעיל את המשיב 2 הינו ענייניו האישיים ובכלל זה הישרדותו וחירותו האישיים ולא האינטרס הציבורי המחויב לעמוד בראש מעיניו של חבר הכנסת המבקש לעצמו את תפקיד הרכבת הממשלה בישראל וכן בשים לב לנבצרותו הפיזית ולנבצרותו הנפשית-המנטלית של המשיב 2 מלשמש בתפקיד התובעני ביותר שניתן להעלות על הדעת, אשר מחייב את הפניות המקסימלית ואת האחריות העצומה כלפי כל אחד ואחת מאזרחי המדינה, הרי שבנסיבות חריגות וחמורות אלו מתחייב לקבל את ההחלטה הבלתי נמנעת לפיה הדין אוסר על המשיב 2, הנאשם בעבירות שיש עמן קלון, מלכהן בתפקיד ראש ממשלת ישראל.

149. החלטה כבדת משקל וחסרת תקדים זו של בית המשפט העליון, אותה מבקשים העותרים להניח כעת לפתחו של בית משפט נכבד זה, מתחייבת בנסיבותיו הקיצוניות של המקרה שלפנינו.

אנו מצויים בעין הסערה, בעיצומו של משבר בריאותי בינלאומי חסר תקדים אשר פקד אותנו, והכל בתקופה רגישה ביותר של חילופי שלטון במדינה, המתבצעים במצב חוקתי סבוך ביותר, בו מועמד לתפקיד ראש הממשלה בישראל הינו חבר כנסת שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות שיש עמן קלון.

מצב סבוך זה הינו חריג וחסר תקדים בכל תולדות מדינת ישראל.

בתוך כך פועל הנאשם בפלילים להרכבת ממשלה, מבלי שתפקיד זה הוטל עליו על ידי נשיא המדינה, תוך עשיית שימוש בכל אמצעיו השלטוניים כראש ממשלת מעבר ופועל בניגוד עניינים מובהק וחמור ביותר לאיזו משרות ברשות המבצעת באופן שיש בו השפעה ישירה ומובהקת על עתיד ענייניו כנאשם בפלילים, ובראש וראשונה פועל כך בכל הנוגע לאיזו התפקידים המרכזיים ברשויות האכיפה, החוק והרשות השופטת במדינת ישראל.

במצב דברים כה חמור ומרחיק לכת, הרי שקבלת הסעדים המבוקשים בעתירה תשמש כהגנה האחת והיחידה, החיונית והנחוצה שנותרה לציבור אזרחי ואזרחיות מדינת ישראל לנוכח הסכנה המוחשית, הממשית והקרובה לוודאית להמשך קיומו של שלטון החוק במדינה, להמשך קיומו של המשטר הדמוקרטי במדינה ובכלל זה להמשך קיומה של הרשות השופטת וכל מערכות אכיפת החוק במדינה דמוקרטית.

אשר על כן ולאור כל האמור מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו, בדחיפות עליונה, את הצווים על תנאי, את צווי הביניים ואת הצווים הארעיים כמבוקש בעתירה.

כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירה לדיון בדחיפות עליונה וללא כל דיחוי, כמבוקש ברישת העתירה, לעשות את הצווים על תנאי למוחלטים ולחייב את המשיבים בהוצאות העתירה לרבות שכר טרחת עו"ד.

דפנה הולץ-לכנר, עו"ד

ב"כ העותרים

היום, 12 באפריל 2020